Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз • ЕРА, 3 март, 1977 шу. • № 27 (5694). • Мах 2 кеп.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ — КОМПЛЕКСАГIА

Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза парткома балха перспективни планага хьежача теркам тIаозаш да наха идейно-политически, интернациональни, атеистически, патриотически кхетам балара, къахьегамца коммунистически уйла йолаш колхозхой хьалкхебара дешаш чулоацаш из хилар. Наха кхетам балара укхаза дика пайда эц хоза кийчъяьча гойтара агитацех, радиох, дукхатиражни газетах, къахьегама листокех, сийлен досках, идеологически балха кхыча формаехи методехи. Колхоза парткома идеологически балха перспективни плано чулоац боахама деррига доакъош, профсоюзни, комсомольски организацей, халкъа тIахьожама группа, кхыча общественни организацей балха лостам балара дешаш.

Иштта оттаяьча планагIа болх дIабахьарах доккха беркат доал, тIадиллача хьадда долча гIулакхах бола маьха бехктокхам айлу, хIаьта парткома торо хул оттаяь мероприятеш чакх мишта йоах тIахьожам лоаттабе. Уж тайпа планаш, шоай боахамий башхалонаш теркал а еш оттаяь партийни организацеш дукха я Сунженски а республика кхыча а районашка.

КПСС XXV съезде яьча Отчетни доклада тIа парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева белгалдир бIарчча хьанйпача идеологически балха дакъе вай дикка дIахьаяхашкахьа даха хилар, хIаьта цо аьлар: сатийна Iоховша цхьаккха бахьан дац вай. ХIаьта гIулакх уж с вожаш гIулакхаш цхьадолча даькъе дизза кхоачаш да дарах латташ дац. Наха тIа-тIа дуккагIа влияни ю социально-экономически, исторически хьалаш эргадувларо, сакхетам айбаларо, леладеш дола гIулакхаш дикагIа довзаро, керда ноахалаш вахаре дахкаро, кхыча хIамаша. Цу массане а дIадех идеологически болх хадданза эргабоахаш тоабанза баргбоацалга, хулаш дола хувцамаш чоте эцалга, перспектива а йолаш болх белга.

Парте XXV съезда, КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенешка КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлашка массаза а чIоагIа уйла тIайохийташ дуоц идеологически болх толаме дIабахьара, наха кхетам балара, идеологически болх хадданза эргабоахаш тоабе безилга, цун тайп-тайпарча формаехи методехи биззагIа пайда эца безилга.

Таханарча хано дIадеха лоархIаме декхар из долга кхы тIа а белгалдаьд «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарах», укх деношка арабаьннача политически багах еча агитаце хьакъехьа долча КПСС ЦК соцамаш тIа. Идеологически фронта болхлошта хьалхашка доккхий декхараш латт. Шерра боаржабе беза наха юкъера организаторски кхетамех болх, марксизма-ленинизма идеяшта пропаганда чIоагIагIа е еза. кIоаргагIа башха беза Октябрьски революце лоархIам, революционни хувцамаш деча Коммунистически парте беш бола болх, кхы а лакхагIа айде деза къахьегамхой политически балхен хьинар.

ДIаяхача хана баьккхача земо хьахьокх чакхбоахача идейно-политически балхах доала беркат доккхагIа хилийтара хIара денна хьинаре беча кхетама балха система хинна ца Iеш организационни, моральни, психологически, технически гIулакхаш цхьана вIашагIтоха гIо дергдола йIаьххача хана, комплексни, Iилма ларда тIа оттаяь мероприятеш хила езилга. ХIана аьлча уж мероприятеш ца хилча хIара денна беча балха тIа дицдала тарлу тIайоагIача хана де деза керттера гIулакхаш.

Вай дицдалийта йиш яц вахара, дуне эргадоахаш парте беча балха юкъе сакхетам болаш, хьинаре дакъа лаца, наха гIо дар пропагандана хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI долга.

Перспективни плано лерхI идеологически болхлой ерригача отрядаша беча балха лостам телилга, бухсоцаш де лерхIачунна из тIаберзабелга.

Бакъда, идеологически балха перспективни комплексни планаш увттаяра гIулакх боаггIача боарам тIа латтац цхьайолча партийни организацешка. Царех лархIа йоагIа Надтеречни районерча «Калаусский» совхоза партийни организаци. Цу партийни организаце йIаьххача хана де лерхIарий план ца оттаяьлга, хьалхашка латта декхараш кхоачашде боахама коллектив оарцагIъяккхара тIаберзабаь идейно-кхетама а организаторски а болх мела белга къаьгга хьахьокхаш да дIаладахача шера юртбоахама продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а план духхьал цхьан дулха яр мара кхоачаш ца яр. ХIаьта кхы дикагIа лелац гIулакхаш укх юбилейни шера хьалхарча шин бетта а. Уж тайпа масалаш кхы а дукха доаладе йиш яр.

Идеологически балха перспективни план оттаелга айхха бувзам болаш хила деза тахан хьалхашка латтача декхарашца. Перспективни тахан хьалхашка латтача де дезарийн планаш вIаши ювзаш хиларо партийни организацена гIо ду лоархIамегIа дола декхараш кхоачашдара уйла тIаерзае, къахьегача коллективера хьал дикагIа довза, хьалхашка увтта керда декхараш дикагIа кхоачашде. ХIанз партийни организацей идеологически а берригача кхыча а балха планаш тIа керттера моттиг дIалоацаш хила деза Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара кийчо яра а цунна даха ма-доаггIа накъадахара а дешаш.

Идеологически балха формаши методаши хадданза эргайоахаш тоаеш партийни организацеша даим дагахкаба деза КПСС XXV съезда исторически решенеш вахаре чакхъяхара, Сийлахь-боккхача Октябра юбилей дездеча шера а бIарччача иттлагIча пятилетка а заданеш толаме кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахар шоай керттера декхар долга.

Октябра 60 шу диЗара накъадолхаш

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ВЦСПС-еи

ЯХЬЕ КОТАЛО ЯЬККХАРАШ

РСФСР Министрий Советои Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советои производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра автономни республикаша, крайша, областаша, городаша, районаша, къамий округаша, предприятей, объединеней гIишлошъяра, Iилма-тохкамеи кхыйолча организацейи, учреждеиейи, колхозий, совхозий, агропромышленни объединецей, боахамий юкъарчеи юртбоахама кхычеи предприятей а организацей а коллективаща лелаяьча Ерригроссийски социалистически яхьа итогашка а хьежа цу дешах бола соцам тIаийцаб.

Производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра лелаьча Ерригроссийски социалистически яхье эггара дикагIдолаьча толамаш дахарах котало яьккхараш а лаьрхIа РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракхаш лойла:

АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШТА, ОБЛАСТАШТА
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР,
АСТРАХАНСКИ ОБЛАСТА,
КАЛИНИНГРАДСКИ ОБЛАСТА,
КАЛУЖСКИ ОБЛАСТА,
КУРСКИ ОБЛАСТА,
ОМСКИ ОБЛАСТА,
ПЕРМСКИ ОБЛАСТА,
САХАЛИНСКИ ОБЛАСТА.
ГОРОДАШТЕИ ГОРОДАШКАРЧА РАЙОНАШТЕИ
Нохч-ГIалгIай АССР гIолла
г. ГРОЗНЕНА
РАЙОНАШТЕИ КЪАМИЙ ОКРУГАШТЕИ
Нохч-ГIалгIай АССР гIолла
АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА

КОЛХОЗИЯ, СОВХОЗИЯ, АГРОПРОМЫШЛЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕЙ, БОАХАМИЯ ЮКЪАРЧА ПРЕДПРИЯТЕЙИ ОРГАНИЗАЦЕЙИ IИЛМА-ТОХКАМА УЧРЕЖДЕНЕЙ КОЛЛЕКТИВАШТА

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла
ШЕЛКОВСКИ РАЙОНА «КОМИНТЕРН» ЯХАЧА КОЛХОЗА,
НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА «ОКТЯБРА 40 ШУ» ЯХАЧА СОВХОЗА,
НАУРСКИ РАЙОНА «НАУРСКИЙ» ЯХАЧА КОМСИЙ СОВХОЗА.

РСФСР Министрий Советои ВЦСПС-он советски, профсоюзни, боахама органашта тIадиллад производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра лелаьча Ерригроссийски социалистически яхьа кIоаргга а массе оагIорахьара а итогаш елга. Цига котало яьккхарий опыт Iомаелгеи шерра дIайоаржаелгеи вIаштIехьдаккха, цу гIулакха массови пропагандаи информацеи средстваех биззагIа пайда эца, КПСС XXV съезда, КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенешкара, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлагара, «Производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра йолча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьарча» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамгара хьадоагIача декхарашка хьежжа кийч я еш чакх а яха социалистически яхь вIаштIехьъяккхар, цунах дикагIа пайда эцар эргадаьккха дIахо тоадарах йола мероприятеш. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара йоаржаяьча яхье хьалха латтача болхлоша, коллективаша дIадоладаь, иттлагIча пятилетка юбилейни шера планови заданеш лакхъяра тIадерзадаь дола дика гIулакхаш массе а моттигашка дIадоаржаделга Iалашде.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводерча дуккхача болхлошта вовзаши-цар сийдеши ва КИП-а слесарь, къахьегама ветеран Антонов Иван Матвеевич. Хьинарс къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш хиларца даьнад цун сий коллективе. Из хьожаш йола приборащ балха тIа массаза тешаме хул, цудухьа оал цунах новкъосташа из болх беш вола участок даим тешаме я аьле. Иштта волча цунна хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай.

СУРТА ТIА: КИП-а слесарь И. Антонов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сиха кIоарглу... бурув

Октябра дезача цIей сийна къахьегама вахте эттача Грозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша тIагIертта къовсам лоаттабу пятилетка шоллагIча шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача бригадаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяккха езаш я укхаза шоллагIча инженерно-технологически службера Таряканов Петр Александровича кулгалду бурув детта бригада. Цо мехкдаьтта кIеж а тохийташ мехкдаьттахошка дIаелар Правобережнера № 115 йола скважина. Цул тIехьагIа цига бурув теха а яьккха мехкдаьтта кIеж а тохийташ дIаелар № 125 йола цхьаькха скважина.

Къаьстта дика къахьегаш дIадоладаьд бурувдеттараша пятилетка шоллагIа шу. Январь бетта къахьегаш хилар бригада март бетта чотах, хIаьта феврале из бурув тохаш хилар апрель бетта календарагIа.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба бурувдеттар Сайхаев Рамзан, бурувдеттачун гIончa Якубов Хьусен, слесарь Мурдиев Зияудин, дизелист Полян Юрий, кхыбараш.

Д. ГАБАЕВ.

16 апреле — коммунистически субботник

Кхы а хьинарегIа...

Укх деношка москвичий инициатива хьал а лаьца В. И. Ленин ваь 107 шу дизара сийна 16 апреле хулача Ерригсоюзни коммунистически субботник дара хетаяь Грозненски «Нефтехимзапчасть» болхлой, инженерно - технически болхлой гIулакхерча наьха митинг хилар. Цига къамаьлаш даьча механо - сборочни участка профсоюза цехкома председатела, фрезеровщика Лизунов Василий Ивановича, токара, къахьегамхой Заводской райсовета депутата Глущенко Александр Николаевича, крановщица Голосная Людмила Александровнас къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьега дош а луш цу гIулакха тIахьийхар завода берриго болхлой. Из массане а раьза хинна хьалаьнар.

Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва заводера 200 болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера нах. Царех бIаь саг хургва производстве къахьегаш, вожаш предприяте коа, шоашта тIачIоагIъяьча участке лостам беш, гаьнашта кIир тохаш, уж гонахьара оахкаш хургба.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа завода коллективо арахецаргья 7 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Цу дийнахьа шоаш даьккха 700 сом алапи пятилетка фонда юкъедахьа лерхI болхлоша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГIОНЧИЙ

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА IV СЪЕЗД

1 марта Йоккхача Кремлевски двореце хьайийллай СССР журналистий Союза IV-гIа съезд.

Президиуме — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр П. Н. Демичев, КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, КПСС ЦК культура Отдела заведующи В. Ф. Шауро, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь Е. М. Тяжельников. Укхаза ба СССР журналистий Союза правлене секретараш, центральни газетийи журналийи керттера редактораш, СССР Паччахьалкхен Комитетий председателаш, союзни республикай журналистий союзий кулгалхой, советски, профсоюзни, общественни организацей викалаш. Президиуме иштта бар журналистий Дунеи халкъашта юкъерча организаце (МОЖ), НРБ, ВНР, СРА, ГДР, КНДР, Куба, МНР, ПНР, СРР, ЧССР журналистий Союзий кулгалхой.

Съезде дакъа лоацараша массава раьза а волаш КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латташ йола КПСС ЦК Политбюро хержар сийлен президиуме.

СССР журналистий Союза правлене балхахи КПСС XXV съезда решенешкара хьадоагIача советски журналистий декхарехи отчетни доклад йир СССР журналистий Союза правлене председатела В. Г. Афанасьева.

Цо аьлар: хIанзарча хьалашка массови информацейи пропагандаи средствай керттера лостамаш, чулоацам, балха керттера формаш лоархIамеча партийни документаша, хIаьта керттерча даькъе парте XXV съезда, КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума материалашеи документашеи. КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева съезде яьча доклада тIеи Пленуме даьча къамаьла тIеи белгалъяьй аьна.

Парте документаш — из массе оагIорахьара а хоадам болаш а кийчъяь журналистски балха программа. Цар вай декхарийла ду тIалатта бехктокхам кхетабеш, хьинар долаш, инициатива гойташ журналистски болх лелабе, кхоллама кердача, кхы а лакхагIча доазонашка кхача. Балха эффективности дикали лакхъе яхаш парте дIадехар долчча тайпара — вайна, журналисташта, доагIаш да.

Журналистий Союзо, цун моттигерча организацеша, газетий, журналий редакцей, книжни издательствай, телевиденеи радиои, информационни агентствай коллективаша, белгалдаьккхар докладчика, укх отчетни юкъа тоъал дукха болх баьб. Партеи паччахьалкхенои йоакхо яр бахьан долаш Советски мехка Iалаьмате сиха дегIаух массови информацеи пропагандаи средстваш.

ХIанз арадувл СССР 56 халкъий меттала 7985 газет. Цар цкъара тираж 168 миллионни 33 эзари экземпляр я. Арахец 4726 журнали журнала тайпара йола изданийн. Шерара цар тираж 3 миллиарди 800 миллиони экземпляр я. ХIанз юкъера лаьрхIача хIара дезалга кхоач 4-нел совгIа периодически издани. ХIанз вай мехка баха дукхагIа бола нах телевизорга хьежа йиш йолаш ба. СССР халкъий 68 метталеи кхыча мехкий 70 метталеи керттерча бархI программагIа радиос передачаш ю.

ТАСС информационни агентства, кепайоазон Керададарий агентства беча балхий доазонаш шерденнад, лакхъеннай оперативности журналистий говзали.

Журналистий Союз, аьлар докладчико, — кхоллама союз. Цхьабакъда вай болх бокъонца творчески хилийтара даим деша, идейно-теоретически, боарам, пресса хIара болхлочун профессиональни говзал лакхъе еза, хIара журналистски коллективе кхоллама бокъонца аьттув болаш дола хьалаш Iалашде деза, журналистски организацешкара а хIара журналистагара а доаггIар дизза хьадеха деза, опыт дIа-юха йоизийта, редакционни коллективай балха тIа нийслу дика мел дар вIашагIтоха, хьаллаца, дIадоаржаде деза. Цу дешай даим йоакхо яьй советски журналистий Союза.

КПСС XXIV а XXV а съездашта пропаганда ещ, партеи паччахьалкхенои цул тIехьагIа тIаийяь решенеш кхоачашъелга вIаштIехьдоаккхаш отчетни юкъа дукха болх баьб советски кепайоазоно, телевиденеи радиовещанеи, цу даькъе керда дика опыт Iоаяьй, белгалдоаккх доклада тIа. Дуккхача редакционни коллективаша корта болаш а перспектива гуш а планаш увттаю шоай балха, теркам тIаухийт экономика дегIаахара керттерча проблемашта, Iилма-технически прогресса, социалистически яхьа, социалистически паччахьалкхели демократии эргайоахаш тоаяра, наха кхетам балара, партийни строительства дешашта. Болх оперативнои нийсен белга лакхденнад.

Цул тIехьагIа В. Г. Афанасьева чIоаггIа доашхаш дийцар Союза кхоллама балхах, журналистий идейни боарами говзали лакхъяра, журналистски кадраш кийчъяраи цар говзал лакхъяраи дечох. Союза балха юкъе нийслуча кхоачамбоацарех а уж дIададахара наькъех а. Къаьстта теркам тIабахийтар «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60-ча шера хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кхоачашбара советски журналисташа беча балха. Вай даим дагахкаба деза вай сийлахь-йоккхача Даьхенга мел дар, цо доккхал деш мел дар къахьегача саго — болхлочо, колхозхочо, специалисто хьакхеллалга. ХIаьта из саг массаза хила а хиннав, хIанз ва а ва, массаза хург а ва вай балха юкъмоттиге. Цун къахьегама гIулакхаш, дагардараши уйлаши, цун дикахетараши бала кхоачараши, хьашташи эшараши — вай журналистски балха тIа керттера дар.

Дагадохал оаш парте XXV съезде новкъоста Л. И. Брежнева вай нахах аьнна дог токадолийташ доля дешаш. Ма-дарра аьлча, из яр сийлахь-доккхача советски халкъа, Iалаьмате доккха хьинари денали долча, камаьрша доги хьаькъали долча халкъа яьккха гимн. Иштта дикеи дог тохадолийташи язде деза вай воай халкъах, воай советски нахах. Газетийи журналийи оагIонаш тIа, экрана тIа, эфире кхы а чIоагIагIа лакхве веза къахьега саг. Вай обществе из лоархIача тайпара лакхве веза из.

Журналистий Союзо арахьарча политика даькъе беча балхах дувцаш докладчика аьлар:

Машара тIехьа, дунеи халкъашта юкъера кхоахам кIаьдбелга кIоаргдаран шердаран тIехьа лоаттабеча къовсамал лоархIамегIа декхар дац вайна, журналисташта, хьалхашка латташ «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60-ча шера хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIа ма-аллара вай декхар сенах латт аьлча, из латт социализма дунеи система чIоагIъяран дегIайоалаяран тIадерзадаь, къаман-кортамукъален болам хьаллацара, машар чIоагIбара, халкъаш вIаше цхьана гIулакхаш леладеши кхерамзле лораеши хилийтар духьа, тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре цхьана гIулакхаш леладеш яхийтара тIадерзадаь КПСС-о чамхдоаха гIулакхаш дIахо йодача хана а массе оагIорахьара хьахьокхарах.

Партийностах, партийни принципиальностах, партийни кулгалдарах латт советски журналистика низи сийи духдувла, обществана, миллионаш болча наьха гIулакхашта цун влияни тIа-тIа чIоагIагIа хилара керттера хьаст. Вай дIахо йодача хана а бизза къург беш мергда цу дийнача хьаста чура. бIарга са сапна лораергья партецара вай цхьоагIо.

Съезда цIерагIа В. Г. Афанасьева Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета тешам белар советски журналистех хIаранечун перо парте а халкъа а хиларах, партеи халкъеи тешамал дезагIа царна цхьаккха хIама хург ца хиларах.

Вай кхоачашбергба из бокха тешам. Воай деррига низаши знанеши, опыт дIалургья вай парте, халкъа, коммунизма сийлахь-доккхача гIулакха!

А. В. Шумакова яьча СССР журналистий Союза Центральни ревизионни комиссе балха отчетага ладийгIар съездо.

Союза Устава тIа цхьадола хувцамаш дарах доклад йир СССР журналистий Союза правлене председатела заместитела Л. Н. Толкунова.

Цул тIехьагIа прениеш дIайолаелар.

Сайрийнарча заседане ла а дийгIа чIоагIйир мандатни комиссе доклад, из йир цун председатела А. И. Лосева.

Съезда доакъашхошка моаршал хьттар журналистий Дунеи халкъашта юкъерча организаце (МОЖ) президента профессора К. Норден Стренца.

2 марта дIахо болх беш яр съезд.

(ТАСС).

КХАШКА АРАБАЬННАБ

Соахка октябрь бетта хиннача КПСС ЦК пленума соцамо хьахьекхар юртбоахама продукташ дукхагIа хургйола керттера наькъаш. Цу гIулакха чIоагIа лоархIаме да колхозийи совхозийи къахьегамхошта хьинаре къахьегалга. Из иштта долга дика кхетадеш ба бIаьстан кхашкарча балхашта дика кийчбенна «Ермоловский» совхоза механизатораш.

ДIадахача шера йиълагIча квартала планагIа 20 йолаш 27 трактор тоайир. Иштта дика къахьийгар укх шера хьалхарча квартале а. Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи деза Ди хьатIакхоачаш тIайипа социалистически декхараш кхоачашдир. Ерригa техникеи тIехьабувза гIирси кийча латт. Из деррига шоай низаца даьд цар Совхоза мехмастерске коллектив дика я. Нормаш тIехкхоачашъеш къахьег токара Гадаев Хусейна.

Хьалхалаттараштa юкъе ва монтажни цеха мастер коммунист Довткираев Махьмад. Цул тIехьа ца бусаш къахьегаш ба Байсултанов Байки, Абубакаров Ширвани. Шоай низи хьинари кхо ца деш болх беш ба комсомольцаш Гелигов Руслани Ильясов Аюби.

БIаьсти яьннай. ДукхагIа бола механизатораш органически удобренеш кхашка дIакхухьаш ба. Дийнахьа ши норма кхоачашъю трактористаша Хадизов Арбе, Евлиев Хьусена, Ларсанов Абубакара, кхычар. Овсаре къахьегарех ва къона коммунист Муртазалиев Лаьча а. Из макха боаккхаш ва.

Я. ЦУЕВ.

МИШТА КИЙЧЛУ ГОТАГА

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегар бахьан долаш, кхашкарча бIаьстан балхашта эша еррига юртбоахама техника советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи деза Ди хьатIакхоачача деношка тоаяь баьлар Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза механически мастерске болхлойи механизатораши.

Боахаме еррига а 91 трактор я. Царех ахаш совгIа яраш тоае езаш яр. Укх деношка вIаши хьожаш хилар шоайла яхь лелаеча «Горячеисточненскийн» «Загорскийн» совхозий механизатораш. Хьажаро хьахьеккхар горячеисточненцаш готана дикагIа кийчбенна хилар. Цар техника дика тоаяь, хьакха дезача даьтта хьекха кийчок мутIаре дIаоттаяь латташ я.

— Техника тоаеча белгалбаьнна къахьийгар совхоза механизатораша Дагаев Махьмада, Ломхаев Мувсас, Эскиев ВахIида, Вакаев Висе, моториста Дрозд Георге, кхычар.

Тракторащ санна, дика тоаяьй цар тIехьатоссеи тIехьаювзеи инвентарь а. Духхьал макха 125 тоабе безар. Уж хараш, катокаш, культиватораш, кхыйола юртбоахама техника хьоггехьа а тоаяь яьннай.

ЙоаггIаш йола йоакхо яьй цига автотранспорт лерттIа кийчъяра гIулакха а. Совхоза доалахьа мухь дIа-юха кхухьаш йола 26 автомашина я. Царех 24 дика тоаяь я, хIаьта вож юхейиса 2 автомашина укх деношка кийча хургйолаш я.

ХIанззе а йоакхо ю «Горячеисточненский» совхозе ялат чуэца комбайнаш кийчъяра. Уж 27 я боахаме. Царех тахан тоаяь яьннай 8 комбайн. Урус-Мартановски района механизаторий кхайкарал хьал а лаьца, цар дош деннад апрель бутт чакхбалалехьа еррига комбайнаш ялат чуэца кийча хилийта.

— Укх шера тха боахаме чуэца дезаш да 4 эзар гектара тIа дIадийна гурахьа дув ялаташ, — дувц совхоза керттерча агронома Арбиев Сапаке.—Царех 3 эзар гектар ялата минеральни удобренешца подкормка яьй. ХIанз бIаьсти юртбоахама культураш дIаювргйола лаьтта моттигера удобренеш тосcаш хьаьндеш да тхо. ХIанзле а 8 эзар тонн уж тайпа удобренеш дIа а йихьа кхашка дIайоаржаяьй механизатораша. Из болх лерттIа чакхбаккха цар вIаштIехьдоал тракторaш дика тоаяр бахьан долаш. Кхаш хьаьндеча овсаре къахьегаш ба трактористаш Юнусов Мувса, Ахметханов Ваха, кхыбараш.

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера паччахьалкхенга дукха ялат, кхыйола лаьттанцара йоала продукташ йохка езаш ба «Горячеисточненский» совхоза кхаш леладераш. Уж хьувкъае, чуэца дукха механизатораш эш. Из гIулакх теркал ца деш дитадац совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Цига болх беш я кхаь бетта йола трактористий курсаш.

ХIаьта «Загорский» совхозе вогIа кийчбеннаб бIаьстан балхашта. ХIанз а массехк трактор, дукха сеялкаш, культиватораш, кхыбола гIирс тоабе безаш ба загорцаш. Шоай лоалахошкара хьохкам а эцаш сихбала беза уж готага.

В. ГАЗАРЯН,
Грозненски района юрта боахама управлене керттера инженер.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДАНА — ХЬАЬДДА ЛОСТАМ

«ЗНАНИЕ» ОБЩЕСТВА РЕСПУБЛИКАНСКИ КОНФЕРЕНЦЕРА

Укх деношка КПСС обкоми политпросвещене ЦІагІа «Знание» общества Нохч-ГІалгІайн республикански организаце шийслагІа отчетно-хоржамийн конференци хилар. Шин шера республикански организаце баьча балхах доклад йир цун правлене председатела, философски Іилмай кандидата **Р. П. Дулерайна.**

Докладчика белгалдаьккхар вай заман наха тайп-тайпара знанеш ялара гІулакх чІоагІа лоархІам болаш хилар. Цу даькъе республикански организацена карагІдаьннараш дувцаш эггара хьалха белгалдаккха доагІа Общества членаш 1975 шера 11740 хиннача метта укх шера 12561 сага дІакхаьчалга. Цунга хьежжа тІакхийттай ешаш йола лекцеш а — 21 эзар дукхагІа 1973—1975 шерашкарчул. Юкъера лаьрхІача хІара дийнахьа 249 лекци йийшай республике, 12450 саг чу а лоацаш.

КПСС XXV съезда указанеш ларде а лувцаш знанешта пропаганда яра гІулакх цхьан комплексагІа леладелга Іалашде гІерт правлени. Къахьегамхошта идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара лекционни пропаганда йоаржаеча хана керттера терком тІаухийт марксистско-ленински теори, КПСС истори, XXV съезда, нарте Центральни Комитета октябрьски (1976 ш.) Пленума материалаш, Генеральни секретара Л. И. Брежнева докладашцарей къамаьлашцарей выводаши положенеши кІоаргагІа дІайовзийтара.

Комплексни хьисапе лекционни пропаганда елга — из знаней тайп-тайпарча доакъошта координаци елга Іалашдаь ца Іеш хІара лекце структурацей чулоацамцей а де дезаш да. Из декхар дика кхоачашду экономически Іилмай кандидата, университета доцента А. М. Багдасаряна «КПСС XXV съездо советски республикай экономически прогрессах», Грозненски мехкдаьтта института доцента Н. Ф. Александрова «КПСС XXV съездо къахьегамца коммунистически гІулакх долаш хиларах», Наурски районерча лектора А. С. Радченкос «КПСС XXV съездо къахьегамхошта патриотически кхетам баларах» аьнна кийчъяьча лекцеша.

Республикански районни организацей правленеша дикка ларда еллай наха юкъе шерра съезда материалех пропаганда яра. Цун формаш тайп-тайпара я: общественно-политически чтенеши лектореши елга, сходашка, единни политдни долча хана коллективашка кулгалхошка къамаьлаш дайтилга, къахьегамхой съезда делегаташца вІашагІбетталулга, «лектора деноши», «Іилман деноши» чакхдоахилга, районашка пропагандистски группаш ухийталга, теле-радио беседаш, дагахьара журналаш чакхдоахилга, автоклубай, агитбригадай болх вІаштІехьбоаккхилга.

Республикански правлене а, хІаьта иштта Заводской, Ленински, Старопромысловски, Назрановски, Шелковской, Сунженски организацеша а дикка организационно-методически болх баьб КПСС XXV съезда материалашта ю пропаганда лостам болаш идейно-политически боарам лакха болаши хилийтара тІаберзабаь.

Къаьстта йоакхо еш леладаьд лектораш хьахаржарей кийчбарей дош.

Отчетни юкъа дІахо я тоадеш хиннад бахача наха патриотически, интернациональни, атеистически кхетам лулга. Іилман атеизмах лаьца шин шера 3100 лекци дукхагІа йийшай. Укх тІеххьарча хана тІа-тІа дукхагІа еша баьннаб цу тайпара лекцеш нохчийн а гІалгІай а меттала. КІезиг-дукха тоабеннаб цар чулоацам.

Белгтала толамаш доах естественно-Іилман знанеш йоаржаяра даькъе Гудермесски, Малгобекски, Надтеречни, Ножай-Юртовски, Веденски районаша. Цар шерра пропаганда ю экономически, Іилма-технически, юрта боахама знанеш дІайовзийташ а, хІаьта декхараш кхоачашдара лоаттаеча яхье цар лоархІам айбеш а. Цу хьакъехьа беш бола лекционни болх хоадам болашагІа оттабаьб «Электроприбор», «Красный молот», «Гудермесерча локомотивни депо, Шелковской района «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» колхозий юххьанцарча организацеша.

Шоэткъе иттнел совгІа йолча циклаех еш «Къахьегамца коммунистически гІулакх хилар—советски вахара хьисапа белгало», «Социализми къахьегами» яхача а, хІаьта иштта бахача наха къахьегама кхетам балара йолча кхыча а проблемаех йола лекцеш.

ДукхагІа терком тІаухийт кагирхошта нравственни кхетам балара, из гІулакх цар социальни хьинар айдара тІа а дерзадеш. Цу даькъе лостам болаш болх бу Шалински районерча «Пищемаш» завода, «Старогрознефть» НГДУ юххьанцарча организацеша.

Старопромысловски, Заводской, Сунженски, Советски районашка шерра доаржадаьд советски социалистически вахара хьисапа пропаганда елга.

Тайп-тайпара знанеш йоаржаеча халкъа университеташа лоаца дакъа тІа-тІа доккхагІа хулаш латт. Из бакъдара кхоачам ба уж хІанз республике, дешаш 11 эзар саг а волаш, 46-ча дІакхаьчалга белгалдаькхача. Хьажара итогегІа 14 университета халкъа университетий Центральни Совета грамоташ еннай.

ЛадуагІарана безаме ладийгІар «Знание» общества юххьанцарча организаце председателя А. В. Корниловас, санитарни просвещене ЦІен керттерча лора М. А. Сулаева лекторски болх вІаштІехбоаккхача шоашта карагІдаьннарех, зеденнарех, цу балха тІа нийслуча кхоачамбоацарех дийцар. Цар белгалдаьккхар шоай организацеша лекцеш тІа-тІа дукхагІа елга.

Бакъда, лекцей дукхалга диллача республикански организаце цхьабола толам баккха аьттув баьннабале а лекционни пропаганда хІанз чу ца лоацаш дус бахача нахах дикка дакъа, къаьстта юрташка бахарий. Лекцешка доаггІача тайпара хьагойтац марксистско-ленинска теори дегІайоалаяра. КПСС политика Іилман лардашта разработкаш яра КПСС XXV съездо юкъедихьа дакъа.

Кхоачамболаш пропаганда яц советски общество социально-политически дегІаахара проблемай, советски вахара хьисапа, социализма керттерча башхалоний.

КПСС истореи марксистско-ленински философеи дешашта пропаганда яра кІезигагІа терком тІаахийта яьнай Ачхой-Мартановски, Веденски, Ленински, Назрановски, иштта кхыйола районни организацеш.

Ма-йоаггІара критика яц хІанзарча буржуазни философе, политэкономе, антикоммунизма керттерча лостамашта, ревизионистски концепцешта.

Лекционни пропаганда цІенхаштта дола кхоачамбоацар лархІа доагІа нравственни кхетам балара даькъе цох хьабоала пайда кІезига хилар. «Знание» общества мугІарашка болаш ба бусалба дынах юхедисарашта, шариІата, зенеча Іадаташта духьала тІагІертта къовсам лоаттабеш боаца лектораш.

Патриотически, интернациональни, Іилман атеизма, правови дешаех ешаш йола лекцеш хІанз а КПСС ЦК, парте обкома X пленума дІадехарашка хьежжа яц. Атеистически болх бечар йоагІаш йола терко тІаахийтац дынах тешача къаьст-къаьстача нахаца болх бара. Дукха лекцеш лохача идейни боараме чакхъювл. Районни организацешкарча атеистически секцеша ледара болх бу. ХІаьта Ачхой-Мартановски, Наурски, Веденски, Грозненски организацеша дикка кІезигаьйн цу темах шоаш еша лекцеш.

Республикан коллективашка кІезига еш естественно-Іилман знанеех йола лекцеш. Наха юкъе кІезига доаржаду Іилмана, техникана, хьалха латтача опыта карагІдаьннараш е из лерттІа къахьегама кхетам балара тІа а дерзадац. Кхоачам болаш пропаганда яц производства эффективность, балхен продукцен дикал айяра, массе хана Іалашдац къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дІадодар лохдара хьаьдда дола накъаш хьагойтилга.

Дукхача лекцей юкъара кхоачамбоацар да уж декларативни хьисапе, коллективай вахарцара хоадам бола факташ йоацаш ешаш хилар. Советски вахара хьисапаца тарлургдоаца гІулакхаш доахкараш дашта даим критика елга Іалашдац. Лекционни пропаганда еча лерттІа теркальяц къахьегамхой тайп-тайпарча группай башхалонаш, къаьстта кагирхойн кхалнаьхен.

Конференце белгалдаьккхар наха хьалхашка ешача бІаь лекцех 2—3 мара рецензировани ца елга. Цу хьакъехьа хоадамбола къамаьл дир укхаза Грозненски мехкдаьтта института доцента В. А. Коптева. Цо белгалдаьккхар, лекцеш еша дуккха аттагІа долга царна рецензи ярал. ХІаьта из дегугаши лерттІа ховшн бола лектораш вайна юкъе кІезига ба. ДукхагІа терко е еза республикански а районни а организацей правленеша лекторий мугІарашка дукхагІа цу балхах каяргйола къонабараш юкъерзара, хІана аьлча хІанз из болх бераш керттерча даькъе ха яха нах ба.

«Знание» общества республикански организаце правлене чІоагІагІа тІахьожам лоаттабанза баргбац ше тІаийду соцамаш кхоачашделга Іалашдара.

Конференце белгалдаьккхар уставо дІадехараш телхадеча, правлене пленумаш, президиума заседанеш хан-ханнахьа ца еча, секцеш ледара болх беш йолча Малгобекски, Веденски, Советски организацей болх тоабара республикански организаце правлене де мел эшар ца даьлга.

Хьалхарча организационни пленуме юха а председателалла хержар Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета доцент, философски Іилмай кандидат **Р. П. Дулерайн,** хьалхарча заместителалла — **А. С. Попков,** бехктокхамс секретаралла **С. А. Гаргаев.**

Конференце а хилар къамаьл а дир РСФСР «Знание» общества правлене Іилман секретара **В. Д. Кутасова.**

ДІахо йодача хана лекционни пропаганда тоаяра тІаберзабаь соцам тІаийцар конференце.

С. МАИСИГОВ.

ВОРХІ МЕХКА ГІИШЛО

Оренбург—СССР Малхбузен доазув яха газопровод юллача чуйийна балхаш деш латт Черкасски областе. Цига дакъа лоац СЭВ членаша-мехкаша Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне, СССР, Чехословаке. Из магистраль 2750 километр йІаьха я. 500 километр совгІа йола газопровода Полтавщинерча Кременчугера Виницки областерча Бара яхача кхаччалца йола участок хьалъеш ба ГДР гІишлонхой. Ханал хьалха кхоачашъяьй цар 1976 шера планаш. Кагирхой бригадаша вІашагІ а лотаяь траншеяшка Іочуяьккай 180 километр турбаш, хьалъяьй компрессорни станци, Черкасски областерча городе Тальни нах чубаха цІеноош. Болх лаьгІ ца беш къахьегаш ба немцки доттагІий укх шера а. Берригача советски нахаца цхьана Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта, цу дезача цІейга 260 километр йІаьхача участке газопровода монтаж яь яккха, Баре, Тальне, Кременчуге нах чубаха цІеноош хьалдаь даха, компрессорни кхаь стаще оборудовани дІаоттаяра кийчо яь яккха декхар тІаийцад цар.

СУРТА ТІА: 1.) Участка хьалхалатта гІишлонхой (аьрдехьара аьттехьа) И. Ручка, К. Вулкер, А. Грищенко, Г. Прихт, Г. Валунер, В. Кюшнер. Из лоархІаме объект хьалъеча вІаши новкъостал а деш къахьегаш ба советски немецки специалисташ; 2) мухь тІаботтара балхаш.

ТАСС фотохроника.

УЖ ЮХА А ВІАШАГІКХИЙТТАР

Юха а вІашагІкхийттар цхьай полке хиннараш. Йоккхача АтагІа вахача вай мехкахочун Чанкаев Альве коа гулбеннабар дукха нах. Гаьннара баьхкача хьаьшашта накъабаьхка кхоаччара а хийра а гаргара нах, бовзараш, доттагІий бар.

ТІаккха хьакоа аха йоллелар цаІ шоллагІчоа тІехьа дукха автомашинаш. Юртарча наха чІоагІа лоархІаьа, цІи хезача механизированни звенорча хьажкІаш лелаерхочун Гайтамиров Ширване машина тІера шортта Іобовл город Кишиневера баьхка мар-сесаг Файгенблат Герц Марковичи Анна Яковлевнаи. ТІаккха шоай машинаца цІен-нана Алла Леонтьевна а йолаш — Минеральни Водера Овчинников Виталий Петрович. Уж-м хІана шозлагІа хул укхаза.

Моаршал а хоатташ тІаэц хьаьший. ХьалхагІа царна тІа болх боккхий нах, тІаккха кагий нах, бераш. Хьаьший сийна бийна берста устагІа цу сахьате туллабе болабир.

Хоза кийчдаьча хьаьша цІагІа вІаши вахара-лелара хьакъехьа хаттараш де болабелар тІема новкъостий. Альви дика вахарах, ший тІем тІа хиннача професех шоай юртарча участкови больнице болх беш хиларах боккха кхаъ хилар хьаьшашта. Ший тІема новкъостий дика бахаш а болх беш а хиларах доккха дикахетар хинна вар Альви а. Герц Маркович город Кишиневе стоматологически отделене заведующелла болх беш ва. ХІаьта тІема инвалид хиларца дувзаденна пенсе тІа ва Виталий Петрович.

Шоай стрелкови дивизе баь бІаьха никъ гойта материалаш тІайола хоза кийчдаь альбом дера хьаьшаша Чанкаев Альвена. Цу тІа я дийна болча а тІем тІа байнача а салтий спискаш, дивизе тІема наькъа карта, кхыдараш.

ТІом болабеннача хьалхарча деношка вІашагІъеллаяр из дивизи. Хьалххара моастагІчунна духьала латаш хилар из Москва бахьан лаьттача лирача тІом тІа. Цун бІухой дакъа лоацаш хиннаб Ржевана юххе, Ленинграде, Советски Прибалтика мукъайоаккхаш, кхычахьа хиннача тІемашка. ХІаьта Польше шоай дивизи дІа-хьай йийкъаьчул тІехьагІа майра тІом беш Берлине кхаьчаб цун бІухой.

Ленинграда юххе сихбенна тІом латтача 100 совгІа човнаш яь салте кІалхарваьккхар цо. Доккха денал долаш хила веза догІа санна деттача пхорчашта юкъегІолла човнаш яьраш тІема юкъера арабоахар. Иштта вар Альви, дувцар Герц Марковича.

ХІара салтечун вахар бахьан цо лоаттабаь къовсам дика хьадьоккхаш да цун наькха сийрдабаьккха правительственни совгІаташ. Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа дакъа лоацаш карагІдийнна дика гІулакхаш бахьан ЦІеча Байракха 2 орден, дукха медалаш еннай Альвена. МоастагІа вохавалцца тІем тІа дакъа лоацаш а хинна 1946 шера медицински служба эІамагІвола лейтенант волаш цІавенав из.

ХІанз укхаза хьалххара вІашагІкхеташ бац тІема новкъостий. ЧІоагІа безаме хилар Сийлахь-боккхача тІема Котлаон 25 шу дизар дездеш дивизе ветеранаш Москве вІашагІкхетар. Ший цІеннаьнаца цига ваха хилар Альви а. Шоашта цІаккха а йицлургйоацача Москвана юххерча моттигашка баха хилар уж, 1941 шера укхаза моастагІех са ца кходеш лийтаб дивизера бІухой. Цига хержар дивизе ветераний совет. Иштта Пермь, Кишинев яхача городашка, кхычахьа вІашагІбеттабеннаб Альви цун новкъостийи.

ХІаьта хІанз нов. Чанкаев волча вІашагІкхета лаьрхІар тІем тІа хиннача доттагІаша, Альве гаргарча наха, лоалахоша, новкъостаща, юртахоша боккхача безамца тІаийцар уж.

Вайнаха хьакийчдеш мел дола даар дар истолаш тІа. Хьалхара кад хьаьший моаршала а молаш дІадоладир шу. Дагабехар шоай дивизера дийна бараш а иштта Даьхе бахьан сипош а иштта Даьхе бахьан сиуж хала ханаш дага а лаьца даьхар тІема иллеш.

ДогІа делхаш нийсделар Альви волча хьаьший хинна денош. Дале а шоай кавказски новкъоста шоашта даьча хьошала баркал аьнна бала могаш боаца хьаьший хаоттам дагабоагІаш бацар.

Къалац цхьан полке хиннача новкъостий доттагІал. Уж дийна мел-б дахаргда из. Цудухьа юха а юха а вІашагІбеттабала лаьрхІар цар.

А. ГЕРИХАНОВ.

ТХА ДОШ ЧІОАГІА ДА

Къаьстта белгала хиннад иттлагІча пятилетка хьалхара шу Ермоловски хьун хІамаш чакхйоахача комбината коллективана. Социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш Нохч-ГІалгІай республикански доска тІа йихьар, диплом елар цунна. ХІаьта СССР хьунеи хьу чакхйоахачеи промышленноста Министерства кхоалагІа моттиги ахчан премии хьожайир комбината коллектива.

Укх деношка тха корреспондента къамаьл хилар комбината директорца Кадиев Адам Хазбулатовичаца.

— Адам Хазбулатович, мишта вІаштІехьдаьнад шун вай республике меттел Ерригсоюзни социалистически яхье а призови моттиг яккха?

— Цун бахьанаш дукха да, керттердар да къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхар. «ХІара балха денна—дикала Знак» яхача девизагІа къахьегача комбината болхлоша социалистически яхьа керда формаш шоай балха юкъекхувлар. «ДикагІвола наладчик», «ДикагІвола оператор», «ДикагІвола контролер», «Профессех дикагІвар», «ДикагІвола къона болхло» яха цІераш яхара тІагІертта къовсам лоаттабу тханцига, яхье баьннарий опыт шерра дІа-юха а йоаржаеш царца нийсбалара кхыбола болхлой оарцагІбоах комбината партийни профсоюзни организацеша.

— «Дикала пятилеткана — болхлочун тешам» яхаш вай мехка хьалхалаттача предприятеша дІайолаяь инициатива я, из гІулакх мишта лел шун предприяте?

— ИттлагІа пятилетка — дикала пятилетка хилар кхетаду хІара болхлочо. Арахеца продукци дукхагІа, дикагІа, дІадодар кІезигагІа долаш хилийтарца мара производства эффективность лакхлургйоацилга кхетаду цар. Шоай декхараш массаза тІеххоачашдеш, кийчъеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ бІаьш болхлой ба комбинате. Царех ба ДСП цеха смении мастер Аздамиров Хайбулла, наладчик Колпиков Сергей, оператор Масхутова Калисат, аьшкапхьар Хабуев Мовлад, контролер-бракер Шишкина Александра, кхы дукха бараш а. Цар хьаяь хІамаш ОТК болхлой тІахьожам боацаш дІайолх.

— Адам Хазбулатович, дІаннача шерашка чІоагІа эсала дар шун технико-экономически хьокхамаш, уж тоаде мишта вІаштІехьа даьлар шун?

— Комбинат болх бе йолаелча деиз цхьаккха шу денадац тха коллективо паччахьалкхена зе ца деш. Цхьабакъда дІадаха шу чІоагІа беркате хилар тхона. Цхьан сома маьха продукцега дІадодар 8 кепиг лох а деш, соахка паччахьалкхена планал совгІа баь пайда 46 эзар сом хилар. Къахьегама овсарле лаккхъяра задани 105 процент кхоачаш а еш, 1975 шера хинначул 21,8 процент лакхйир из. Комбинате ерригa арахецача продукцех 68 процент яр древесно-стружечни плиташ я. Уж хьаярга дІадодар 1975 шера хинначул 548 эзар сом кІезигдир.

Иштта технико-экономически хьокхамаш тоадара тІадерзадаь дукха балхаш даьд оаха. Продукци дукхагІа, дикагІа, дІадодар кІезигагІа долаш хилийтара чакхъяьхар организационно-технически мероприятеш, реконструкци йир ДСП цехана, цул тІехьагІа шера 60 эзар кубически метр продукци арахеца йолаелар цех. Производствана юкъейихьай дукха рационализаторски предложенеши изобретенеши, юкъейоалаяьй керда технологически линеш, брак йолаш продукци арахецилга цІендаь дІадаьккхад.

Бакъдац тхона цхьайола халонаш нийсъеннаяц аьлча а. Балхашта механизаци яра эшаш йола техника ехаш оаха ухийта заявкаш ханнахьа хьа ца кхоачаш, электричество йоацаш болх сеца латташ дукха моттигаш нийслу. Цу гІулакхаша ритмично дІабахийтац болх, уж чІоагІа Іаткъ продукце дикала а. Нагахьа санна уж а кхыдола а кхоачамбоацараш нийсденна децаре кхы а дикагІа хила тарлора тха производственни технико-экономически хьокхамаш. Уж цІендаь дІадахара тхоай еррига торонаши кхоачамаши оарцагІдаьхад оаха. Цудухьа вІаштІехьдаьлар тха дуккьашха пайда беш шу чакхдаккха.

— Октябра 60 шу дузача денна мишта накъадаха лерхІ оаш?

— 1977 шера а бІарччача пятилетке а хьунах дикагІа пайда эцаргболаш гІулакх вІаштІехьдаьккхад. ДСП яха плиташ хьаяра шоллехи хьун гамехи пайда ийбу участок вІашагІйолларгья. Цо торо хулийтаргья дукха хьун материалаш кхое. Технологически бедалах хьаяьха 550 миллиметрал лоацагІа йолча юххех а иштта ДСП плиташ хьае йолаергья. Укх шера комбината коллективо реконструкци яь йистеяккха езаш я бедала биржа, болх бе йолаялийта еза подстанци, ДСП цеха мощность 65 эзар кубически метрга кхачийтара цу цехана капитальни ремонт а еш реконструкци е еза.

Укх шера хьалхарча шин бетта даьхача къахьегама толамаша къаьгга хьахьокх ер шу тхона дІадахача шерал а беркатегІа хургхилар. Продукци маьхала яккхара хьалхарча шин бетта план тІеххоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа маьхала яьккхар 18 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Заданел совгІа арахийцар 192 эзар сома маьха товарни продукци. Дерригача технико-экономически хьокхамий шин бета план а дикка тІеххоачашъяьй оаха. Уж толамаш тІа-тІа тоадеш пятилетка шоллагІча шера плани тІаийца социалистически декхарашi толамца кхоачашдергхиларах. Октябра дезача цІейна сийленца накъагІоргхиларах дог тийша да тхо.

ПРОЕКТИРОВЩИКИЙ ГІУЛАКХАШ

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца вакъаяха лерхІ «Роспищемаш» проектни института комплексни отдела коллективо.

ХІанз отдела проектировщикаш Ассински консервни завода реконструкци яра документацеш кийчдеш ба. Цар проектах болх бе йолаялийта лерхІ укхаза моша горох чакхйоаккхаргйола технологически лини.

Укх шера сезон дІайолалуш болх бе йолалургья из. ХІара сахьата ийс тонн моша горох чакхйоаккхаш хургья керда лини. Иштта завода кийчъеш я моша горох ата а оаташ томат ергйолча комбинированни пункта проект. Кердача проектах шеръергья котельни. Керда дІаоттабеча шин яьво сахьата 40 кубически метр кхы тІа а Іы кийчъергья.

Ачхой-Мартановски районерча Орджоникидзевски совхоза лаьрхІача котельнена йола проект а оттаяь йоалаш латт. ЦхьоалагІча квартале Гудермесски маькх еча завода реконструкци яра йола проект а кийчъяь яккха лерхІ. Маькха-булочни изделеш хьаяра керда шин линик оттаергья цига.

Я. БУБНЕНКО.

КЪАХЬЕГАМХОШТА — ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАР

«Къахьегамхой экономически образовани тоаяра хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баьча соцам тІа хьаьдда белгалдаь къахьегамхошта коммунистически хьисапе дуне довзийтара парте белча балха керттерча доакъоех цхьанне — экономически образоване — лерхІар, чулоацам, формаш.

Къахьегамхой экономически дешара дешашка хьожаш хьалхагІа а хиннай района партийни организацеш. Цхьабакъда КПСС ЦК соцамо Іилман лардаа тІа оттаяь экономически образоване система ешай болхлой ерригача категорей балха башхалонаши знаней боарами теркал а беш. Экономически образоване системо йиш хулийт къахьегача коллективашка болхлой къахьегама гІулакхашта, производственни кхетамел балха хьала хьинаре влияни е. Назрановска района къахьегамхоша шийслагІа пятилетка чакхйоалача шерара санна, иштта иттлагІча пятилетка хьалхарча шерара а паччахьалкхен планаши доккхагІа дола социалистически декхараши толаме кхоачашдарах пропагандистийн экономическа образоване системе даша багІарийн къахьегама дакъа а доалл.

Соахка шу доладеннача юххье а тІехьа оттаьй парте райкомо иттлагІча пятилетка района къахьегамхой экономически образоване перспективни план. Нагахьа санна бІарччача шийслагІча пятилетке экономически дешаро чулаьца 2030 саг хиннавале, алхха укх карарча шера цига дешаш 2339 саг ва, хІаьта укх пхе шера экономически образоване системо чулоацаргва 11970 саг. Ужжамо планаш оттаьй района совхозашка а йоккхийча промышленни предприятешка а. Уж увттаеш, КПСС райкомо практически новкъостал а деш, дукха къахьийгад юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахамий кулгалхоша.

Оаха лаьрхІараш кхоачашдича, хІаьта цунах тха шеко а яц, экономически дешара системо йиш хулийтаргья укх гаргарча шерашка боахамий кулгалхой, инженерно-технически болхлой, материальни производстверча къахьегамхой керттера ядро экономически кийчъе. Парте райкомо бетта цкъа ханнахьа КПСС райкома ерригача отделий, КПСС членийн членалла кандидатийн новкъосталца вІаштІехьдоах партийни, комсомольски, экономически образоване система ерригача звеньяшка занятеш дика лелийга. Цу метте пропагандисташ, юххьанцарча партийни организаце секретараца е цун заместителаца цхьана анализ ю чакхъяьннача занятеи.

Занятешка дІабахале хьалхагІа, командировке мел бохийтараш КПСС райкоме гул а бийя, царна хьалхашка къамаьл ду КПСС райкома секретарех цхьанне. Цо царна дувц района промышленностой совхозашен дІаяхача юкъагІа болх мишта баьб, укх гарггарча хана района культура, быт, халкъа боахам дегІабара перспективаш дІайовзийт.

КПСС райкома викалаша керттера уйла тІайохийт занятей чулоацама, идейно-политически боарама, планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдар духьа къахьегамхой оарцагІабахара гІулакха экономически дешара лоархІам лакхбара.

Болх без-беззачахьа лостабаран методически кулгалдарац КПСС райкоме вІашагІъеллай экономически образоване совет, хІаьта иштта района йоккхийча промышленни предприятей, совхозий парткомашка а вІашагІъехкай ужжамо советаш.

Экономически дешара перспективни планаш кхоачаш мишта ю, пропагандистски кадраш хьахаржареи кийчъяреи дешашка, занятей чулоацамгеи царех боалача пайдангеи хьеж совета членаш. Парте райкомо дІахайт царна, цар керттера декхар тІахьожам лоаттабаь ца Іеш, цу моттигашка хьдда новкъостал делга а хилар.

Оаха дикка тоабаьб партийни дешареи экономически образованеи пропагандистий кадращца беш бола болх; 170 пропагандистах 123 коммунист ва, 149 лакхереи йистелланза лакхереи образовани, 40 пропагандистски балха 10 шу совгІа стаж йолаш ва. Керттерча даькъе пропагандисталла чІоагІбаьб предприятей, организацей, учреждецей кулгалхой, халкъа боахама специалисташ. Царна лаьрхІа теоретически методически кийчон тайп-тайпара формаш лелаю, семинараш, теоретически конференцеш, гуччахьара занятеш ю, толашагІа йола опыташ вІашагІа а еттаеш дІайовзийт.

Уйла тІаяхийта йоагІаш да, районерча дикагІа болча пропаганадистий, масала, «Электроинструмент» яхача заводерча Х. Тамасханова, А. Албогачиева, трикотажни фабрикерча В. Гагиева, Л. Патрикай, «40 лет Октября» яхача совхозерча Дахкильгова балха опыт дІайовзийтара гІулакх: «Дешаро новкъостал ду», «Производствацара бувзам чІоагІбе», «ЛархІа Іомале», «Чухьара кхоачамаш леха», кхы тайпа цІераш а йолаш.

Экономически дешарах пайда боалаш хилар бокъонца тешшаме дІахьокха йиш я совхоза директор С. С. Хасиев пропагандист а волаш йолча «Экажевский» совхозерча экономически знаней школа балхацара масал а доладаь. ХІара заняттена лаьрхххІе кийчлу пропагандист, теоретически материал кхетаме ювз цо совхозерча хьаьдача гІулакхашца, касткаста бІаргаго йиш я из деша багІарий, производственни участкашка, цига цо хьехам лу, дикача дешаца хьаллоац хьалха латтараш, тІехьабусараш хьалха латтараштa тІехьакхе Іомабу. Пропагандисто йоакхо ю балха тІарча а деша багІарех болча а ший новкъостий.

Цун гІулакхехи хьинарахи хьахур дог гІоздоаккхаш да. ХьалхагІа тІехьаюсарех цаІ яр совхоз. ХІанз ер шоллагІа шу да юртбоахама продукци яккхареи паччахьалкхенга йохкареи планаш цо толаме кхоачашъю. ИттлагІча пятилетка хьалхарча шера ерригача республико дІаеннача 6000 тонн коартолех 3400 тонн цо дІаеннай, планагІа 3000 тонни социалистически декхарегІа 3100 тонни яла лаьрхІача метте.

Экономически знаней школе деша вагІа, Октябрьски революце орден лелаю Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагІа. 1975 шу чакхдоалаш ше ваха бокъо а йолаш салаІа ваха воллашехьа а, дІахо а хан-ханнахьа занятеш тІа ухаш вар. Юххера а цхьа занятеш чакхъяьнначул тІехьагІа директоргара дийхар коартолаш лелаю цхьа звено шийга лулга. Иштта 1976 шера республике а районе а эггара дикагІа кхеийр цо коартолаш. 50 гектарах хІаране тІара 170 центнер гулйир, хІаьта укх шера шийн рекорд кхы а лакхъе лаьрхІад.

Лакхе мел дийцар экономически образовани вІаштІехьъяккхара гІулакх массанахьа а иштта тоаденна латт яхилга вІалла а дац. Цхьайолча участкашкарча дешаро (кирпичный завод, ДСУ-2, ПМК-432) ше лаьрхІар кхоачашдац пропагандисташ кхоачам болаш кийчо яиза хиларах, занятеш вІаштІехьъяха царна ца харах. Районе кІезига я пропаганда ю технически средстваш, экономически дешара пропагандистий состав тоаянза яргьяц.

Пропагандисташ кхоачам болаш Іалашбац методически литератураца, оперативни информацеца, дешара-гойтара пособешца.

Оаха принципиальни, корта а болаш критика ю экономически образованерча кхоачамбоацарашта. Советски Іаьдала 60-ча — юбилейни шера, Назрановски района къахьегамхой, берригача мехкара къахьегамхой а санна, шоай дерригa низаши хьинари тІадахийта лаьрхІа ба тІаийна доккхагІа дола социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара.

Цу боккхача балха тІа тоъал йоккха моттиг дІалоацаргья къахьегамхой экономически знаней боарам лакхбаро, производства эффективность тоаяро.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Назрановски райкома секретарь.

КУЙБЫШЕВ. В. В. Куйбышева цІерагІча политехнически института роботаш еча лабораторе хьаяьй приборостроене сборочни операцеш яра йолча «Стрела» яхача роботий моделаш. Цу «хьаькъал долча» машинаша 100 граммагара 1200 граммага кхоачаш дозал дола оатхалаш дІа-юха увттаю тайп-тайпара технологически процессаш еча хана. Цар манипулятораш программни управлене йолаш хиларцеи сиха болх беш, операцеш нийса кхоачашъеш хиларцеи белгалйоалаш я.

Хьалхара роботаш - сборщикаш толаме болх беш я производстве.

СУРТА ТІА: Роботаш хьаеча лабораторе (аьрдехьара аьттехьа) инженер В. Н. Ананьева, Іилман болхлой В. А. Лавшук, Ю. М. Будников «Стрела» яхача робота модель тохкаш ба.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча

Совета массазарча комиссешка

ТОАБЕ СБЕРКАССАЙ БОЛХ

«Республике сберегательни гIулакхьа хьалах а из дIахо тоадарах а» дола дош дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета планово-бюджетни массазарча комиссе аргIанарча заседане.

Из дош кийчдеш а дувцаш а комиссе белгалдир укх тIеххьарча шерашка сберкассаш дукхагIа хьаеллара, наха гIулакх делга тоадара республике тоъал дукха гIулакхаш чакхдаьха хилар. ЙислагIча пятилетка шерашка сберкассашка бахача наха Iолиллад 100 миллион сом совгIа, ехкай 10 миллион сома маьха 3-процентни заемаш. ХIанз сберкассашка ахча леладеш 280 эзар саг ва вай республике.

Къахьегамхой быта чIоагIа юкъеваьхай сберкассаш. ХIара шера цар гIулакх ду 20 эзар сага, кхоачашъю Iалаьмате дукха ахчаница ювзаенна операцеш.

Сберкассай болх тоабара йоагIача тайпара йоакхо ю Наурски районе. Укхаза еррига 14 сберкасса штатни я. 1976 шера керда вIашагIъехкача «Авангарди» «Северныйи» яхача совхозашка хьайийллай сберкассаш. 1975 шера денз района дукхача юрташка сберкассашка гIолла-тел алапи хьехархошта. Сберкассай болх тоабара дешаш каст-каста дувц районнии юртийи исполкомий заседанешка.

Цунца цхьана комиссе белгалдаьккхар сберкассай болх КПСС XXV съездо оттадаьча декхарашка хьежжа вай республике вIаштIехьа ца баьккхалга.

Сберкассашка ахча Iодехкарий дукхалга диллача Российски Федераце эгара тIеххьарчарех йола моттиг кхоач вай республикага. Сберкассай болх къаьстта ледара лел Ножай-Юртовски, Назрановски, Урус-Мартановски, Шалински, Советски, Ачхой-Мартановски районашка.

Къахьегамхой депутатий дукхача городской, районни, юртий, поселкови Советий исполкомаша лерттIа йоакхо яц сберкассай болх тоабара, уж помещенешца Iалашъяра, эшача оборудованеца кийчъяра.

1976 шера 19 июне Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето тIайийнача соцамга хьежжа райгорисполкомаш декхарийла яр керда сберкассаш хьаеллара 28 помещени яла. ХIаьта хIанзалца еннар 8 мара яц.

Город Грознерча сберкассай 38 процент ярашка цхьаьнца штатни болхло мара вац, цо торо хилийтац ахчанца ю операцеш алсамъяха. Дукха нах бахача цхьайолча моттигашка сберкассаш вIалла я а яц. Из гIулакх кхы а вогIа латт районашка. Цига 187 сберкасса мара яц, царех 23 мара хьалхарча разрядах яц. ХIаьта юрташкарча сберкассашка Iодехк дерригача ахчах 40 процент. Грозне а юрташкарча районашка а нормагIа боагIачул дукхагIа болх бе безаш хул сберкассаш, из бахьанце бахача наха лерттIа гIулакх де вIаштIехьдалац цар.

Укх тIеххьарча хана мехка шерра даржаш латт сберкассашка гIолла алапи дIателилга. Из дика гIулакх къахьегама овсарле лакхъяра, къахьегама коллективай а дезалий а социальни климат тоадара аьттув болаш да. Из мероприяти юкъеяхьа кийчо еш латт Гудермесски «Мединструменти», Назрановски «Электроинструменти» заводашка, кхычахьа. Цхьабакъда дуккхача боахамий кулгалхоша, общественни организацеша алапи дIателара цу прогрессивни форма лоархIам кхетабой а доагIаш дола гIулакхаш дац из юкъеяхьара.

ТIайийцача соцам тIа Гострудсберкассай управленена тIадиллад сберкассай балха юкъе нийслу кхоачамбоацараш дIадоахилга, из тоабара даза даргдоацар делга. ХIаьта горрайисполкомашта могадаьд сберкассай дукхагIа йоакхо елга, помещенеш луча а царна ремонт еча а новкъостал делга, наха юкъе бу кхетама болх тоябелга.

Хьалхалаттарий хьокхамагIа

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева октябрьски Пленуме (1976 ш.) къамаьл деш белгалдаьккхар хьайбай продукци ма-хулла дукхагIа яккха езилга. Цу кхайкарало дог айдир Шалински района XX партсъезда цIерагIча колхоза шурий-товарни фермай къахьегамхой.

Иштта, Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа а лоацаш иттлагIча пятилетка декхараш толаме кхоачашдара колхоза хьалхалаттача доярка Ахмадова Яхас лаьрхIад 1977 шера ше Iунал деча доахангара 60 тонн шура яккха. Вешта аьлча, планагIа 2240 килограмм йолаш хIара Iаттагара 2600 килограмм шура йоаккхаргья цо.

Из доккха декхар кхоачашдепун низ дIаккхоачаргхилара тешал ду укх хьоккхамаша. ДIадахача шера ший групперча доахангара планагIа 39 тонн йолаш 55 тонн шура яьккхар Яхас.

XX партсъезда цIерагIча колхозе Яха моргаш кIезига бац. Советски Союза берригача къахьегамхошка долча КПСС Централни Комитета письмона жоп а луш, доккхий декхараш тIайийцад дояркаш Ахмадова Курбикас, Джамалдинова Амината, Ваидова Рукъета, Асхабова Аьсета, кхычар. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера кхы а овсарегIа къахьега аьнна дош деннад колхоза хьайбаш леладераша.

А. МАЛКОВ,
Шалински района Курчалоевски № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

БIаьсти — лоархIаме ха

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача ден сийна укх шера соахкарчул дукхагIа юртбоахама продукци кийчъе декхар тIайийцад совхоза болхлоша. ХIаьта лаьрхIар толамца кхоачашдар дукхьа шерра къовсам боаржабаь къахьегаш я ба. Юрта боахама техника тоаяра къаьстта теркам тIабахийтаб хIанз. Техника тоаяра механизаторий звенош вIашагIъеххар, керте йоккха балха опыт йола коммунисташ а оттабеш. Иштта, М. Ахтаева кулгалдеча звенона догIан хьисапе хий детта установкаш тоаяра декхар тIадиллар, хIаьта «Знак Почета» орден лелаеча Х. Абдуева, Я. Лалиева, Х. Дениева звенош тракторaш тоаяра бехктокхаме йир.

Сихен дикен бу болх М. Ахтаева кулгалдеча звеню механизатораша. ДогIан хьисапе хий детта еррига установкаш тоя а яь, даьтта а хьекха дIаоттаяьй цар. ХIаьта хIанз ялаташ чуэцаш йола комбайнаш тоаеш ба.

Боккха теркам тIабохийт социалистически яхь лелаяраи цунна ший ханнахьа итог яраи. ДикагIболча болхлой сийна хIара кIира кхозза «Молнеш» арахец, къахьегама дисциплина телхаеш мекъа болх бераш футтарбеш дола ценгазет а да мастерской.

Хаоттамга диллача, соахкарчул сихагIа кхашкара балхаш дIадоладе деза. Цудухьа уж балхаш шоллагIча дийнахьа дIадоладе йиш хургйолаш кийча хила деза дерригa а, иштта: техника, фу, удобренеш, хилаиза яргйоаца инвентарь, кхыдар. Из дерригa кийча а да тха.

Комсий бешамашка бIаьсти ду балхаш 10—12 дийнахьа чакхдаха лерхI оаха, 827 гектара тIа цу лоацача юкъа уж балхаш чакхдаха геттара хала а хургда. Цхьабакъда шоай низах бIубенна болча тха совхоза къахьегамхоша лаьрхIар кхоачашдергхиларах теш со. Цул совгIа кхы цхьа хIама а дика кхетадаьд соахка боахама комсаш лелаераша. Ховш ба уж хIанз комсий бешамашка ду балхаш сихагIа, дикагIа чакхме доах хьувкъам лакхагIа хургболга, цунга хьежжа шоаш дукхагIа алапи эцаргдолга. Масала, соахка планал совгIа комсаш кхеярах, алапи доацаш, 100 эзар сом ахча делар совхоза болхлошта. ХIаьта М. Усмановас кулгалдеча бригадерча хIара сага цо даьккхача хIара сома тIехьа 1 соми 80 кепиги тIатохаш ахча делар. Иштта, масала, 1000 сом алапи даьккхача планал совгIа комсаш кхеярах кхы а 1800 сом ахча делар.

БоагIа мах баьб партеи правительстван М. Усмановас дукхача хана денз хьаьнала беча балха. Дукха ха йоацаш цунна елар Октябрьски Революце орден. Дика къахьегарах тайп-тайпара орденаши медалаши елар совхоза кхы а 8 сага, парех ялхнена — орденаш. БIаьстан балхаш ший ханнахьа дIадоладе кийчо еш къахьегача наха юкъе яьржача яхье хьалха ба уж.

Т. САЛАМОВ,
Надтеречни района «Знаменский» совхоза партийни организаце секретарь.

ШУРА ДУКХАГIА ДIАТЕЛ

Советски Союза берригача къахьегамхошка долча КПСС Централни Комитета письмона жоп а луш, соахкарчул дикагIа къахьега лаьрхIад оаха. Укх шера тIайийца декхараш дикагIа кхоачашде тхоашта карагIдаргдолаш санна хет сона, хIана аьлча, январь бетта планагIа 60 тонн йолаш паччахьалкхенна 80 тонн шура дIаелар. ХIара денна оаха дIалу 4500 килограмм шура.

Иштта шура яккха вIаштIехьдоал ма-эшша тайп-тайпара доакъараш доландаь. Доахана мала муж а ба. Из бахьан долаш хIара деннен бийсанен 400 грамм гаргга дозал тIаккхет цхьан бежана. ХIаьта тха колхозе 854 етт ба.

Хьайбаннта гIулакх дераштa юкъе хьакъоастабе боагIа хьинаре къахьега дояркаш. Масала, Алданова Амината январь бетта планагIа 100 килограмм йолаш 190 килограмм шура яьккхар ший групперча хIара Iаттагара, Умаханова Совдата — 170 килограмм, Айдамирова Хаде — 150 килограмм шура. Иштта шура яьккхар цар феврале а. Ужаш санна белгалбаха мегаргба шоай болх дика ховши дукха безаши бола скотникаш Бельдуров Iаби, Хасимов Янарз, Ожигов Супьян, кхыбараш.

Хьайбай продукци дукхагIа яккхара белгалдаь цхьацца гIулакхаш да тха. Шура яккхара план 125 процент кхоачашъяьча дояркашта ахчан премеш лу. Цу гIулакхa лаьрхIа колхоза кулгалхоша хIара бетта хьакъоастаду 300 сом. Уж премеш йоагI-йоагIачоа хьожаю фермай советаша. Из доацаш фермай советаша вIаштIехьбоаккх культурно-массови болх а. ХIара фермерча цIеча уголоке телевизор, приемник, керда журналаш, газеташ да.

Февраль бетта план 60 тонн йолаш 90 тонн шура Даьхенна дIаелар оаха. Укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъе торонаш я тха.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача укх юбилейни шера овсаре къахьегаш доккхий толамаш доахаргда оаха.

Э. САЙДАЕВ,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза керттера зоотехник.

КИЕВСКИ ОБЛАСТЬ. «Хьона хетачох, маьха дезагIа дошув да, е ялат да», — хаьттад цкъа дерригача дунен тIа довзаш долча мироновски кIин авторага, Социалистически Къахьегама шозза Турпал а Ленински преме лауреат а волча, СССР АН-еи ВАСХНИЛ-еи академикага Василий Николаевич Ремеслога. «Ялат да-кх, — жоп деннад цо. Из — Iалама доккха беркат. Цхьаккха тайпарча хIаманца хувцалургдоаца даар».

Ше мел йоаккха ха Мироновке вахаш йоакх Iилмахочо. Из укхаза Ленина орден лелаеча селекцеи кIин фу леладечеи Iилма-тохкама института керте латт. Хьалха зIамига хинна селекционни станци Советски Iаьдал латтача шерашка дегIаенай лоархIамегIа ярех селекционни центр а хинна дIаотташ. ДикагIа дола сорташ дукха хьадаьд институте. Къаьстта чIоагIа могадеш а вай мехкеи социалистически содружества мехкашкеи итт миллион совгIа гектар долча кхашка дIадаьржа я да «Мироновски-808», «Мироновски юбилейни» яха гурахьа дIадув кIа.

Алхха йислагIча пятилетке института селекционераша хьадаьд ялатеи доакъареи культурай керда итт сорт. ИттлагIа пятилетка дIайолаьй хьувкъама потенциал 70 — 80 центнер ялат гектара тIара луш дола мироновски гурахьа дIадувчарех дола 25-гIеи 11-гIеи яха керда фуш паччахьалкхенга испытанена дIадалар белгал а доаккхаш.

Селекционераша низ тIаберзабаьб шелал дикагIа лоалуш дола интенсивни тайпара сорташ хьадара. ПланагIа лаьрхIад 1980 шу хьатIакхоаччаш гурахьеи бIаьстийи дIадувш долча кIини мукхеи ийс керда сорт производства дIадала.

КIезига совгIаташ долаш вац Василий Николаевич Ремесло. Царех цаI да — ялат леладераша из чIоагIа лоархIаш хилар. Цу Мироновкерча Iилмахочун кIезига бац соратникаш, доттагIий, ученикаш.

СУРТА ТIА: В. Н. Ремесло (юкъера латтар), отдела заведующи Л. Д. Прокопенко, вокхагIвола Iилман болхло юртбоахама Iилмай кандидат Л. И. Волошина селекцеи юкхьанца фу леладечеи отделе.

В. САМОХОЦКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

АЬХКИ САННА ШУРА ЙОАККХ

Грозненски района «Пригородный» совхозе йоккха говзал йола доярка лоархIаш я Махматхаджиева Лиза. Соахка шурий-товарни ферма къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а яьккха, хIанз а толаме къахьегаш я Лиза.

Январе шура яккхара план цо кхоачашъяьй 120 процент. Иштта къахьийгад феврале а. ХIанз деннеи бийсанеи хIара кхоабача Iаттагара 8 килограм шура йоакх Лизас.

Киевски хьайбаш леладерий болам хьал а лаьца, укх юбилейни шера доярка лаьрхIад 1978 шера чотах къахьега. Даьхача толамашка хьежача тешшаме ала йиш я ше денна дош цо кхоачашдергда аьнна.

Л. РУДСКИЙ.

Доазол дехьара

ЧЕХОСЛОВАКИ. ХIанз Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха Ди — 8 март хьатIакхоачача деношка Прага а республика кхыча городий а торгови сете дохкаш да оранжереяшка хьалкхедаь зизаш — миллионаш гвоздикаш, нарциссаш, ирисаш, гиацинташ.

СУРТА ТIА: Дечинерча «Iаи беша» зизаш леладераш тикашка дохка дIадахьийта букеташ кийчдеш ба.

ЧТК—ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

ЭВМ ХАЛКЪА БОАХАМЕ ГIУЛАКХ ДЕШ Я.

90 миллион операци яьй дIадахача шера Венгре электронно-вычислительни машинаша. Мехка 2 эзар тайп-тайпара предприятии организацин я цар гIулакх деш. Венгерски экономика отраслашка селла дукха ЭВМ-аш яьржа дукха ха яц — 1970 шера уж 120 мара яцар, хIаьта хIанз 560 я.

Шера ялх миллион форинта продукци арахецача эгара йоккхагIчарех йолча «Эдьешюльт иззо» яхача цхьан промышленни объединене хIанзарча ханара вычислительни техника гIоша керда планови заданеши производство дегIаахара перспективаши кийчъеш я.

Мухьн нахи дIа-хьа кхувлаш йолча «Волан» яхача паччахьалкхен фирме ЭВМ-а 35 эзар машин йолча 24 автобоахама болх вIаштIехьбоаккхаш новкъостал ду. ХIара денна кхоъ миллион хиллал тайп-тайпара тохкамаш ду цар.

ХIанз «Р-10» яха ЭВМ хьаю Венгре. Цо уж машинаш хувц социалистически мехкашка хьаьча кхы тайпа низ болчарца.

(АПН).

ЗIАМИГАЧА КВИТАНЦЕХ ДОЛА ДОККХА ГIУЛАКХ

Мел дукха тайп-тайпара каьхаташ хул вай вахаре аьнна уйла йой вай? Тика тIара чек, салаIара цагIа ваха путевка, гарантийни талон, мастерской ийца квитанци... Эзараш тайп-тайпара бланкаш, формаши формуляраши язъю вайх хIаране е вайна хьалхара цхьанне. Уж ерригаш эшаш санна хет, бакъда мел хало ю цар наха...

Польше, масала, лаьрхIача гучадаьннад дукха ха йоацаш тайп-тайпарча учрежденешкеи организацешкеи лелаеш миллиарна диълагIа дакъа бланкаши квитанцеши хилар. ЛаьрхIа а лаьрхIа цунца къовсам болабаьб цига: боарамийи стандартийи польски Комитете «каьхата боахама» рационализаци яран цу тайпара каьхаташ кIезигдаран комисси вIашагIъеллай. Бакъда, дерригa квитанцеш дац иштта ца эшаш. ХIаьта а хIара организаци ший-ший образецаш «хьакхолла» йолалой — иззаморг долаш да — каьхаташа йоккха моттиг дIалоацаргья вай вахаре. Из хургдоацаш тоадаь, кердача тайпара документий образецаш хьье йолаелар комисси. Из болх дика чакхбаьлар — миллиона дилагIа дакъа хинна тайп-тайпара квитанцеши бланкаши 1975 шера 100 эзарга кхаьчар.

Цу тайпара болх хIанз а беш ба. 1980 шу кхачале тайп-тайпара каьхаташ шозза кIезигде лерхI. Иштта тайп-тайпарча отраслешта лаьрхIа цхьан тайпара образецаш кийчъеш латт — компьютерашца тахка йиш я уж.

Болхлой ха кхоярали учет лелае аттагIа хилаpали совгIа цу къовсамо каьхат кходайта йиш хулийт. Масала, духхьал цхьа бухгалтерски документаш тоадаро 650 тонн каьхат совдаьккхар. ХIаьта ерригача программо лерхIачох, хIара шера кходa каьхат 3 эзар тоннага кхоачаргда.

Б. АЛЕКСЕЕВ,
АПН соб. корр.
Варшава.

КОГА ГIИРС БУ МОХК

Дунен тIа хьалхарча моттиге латт Чехословаки хIара сага кхоачача кога гIирсага хьежача: шера 8,3 пар.

Кога гIирс кхыча мехкашка дIаахийтарах дунен тIа йиълагIча моттиге я ЧССР. Дерригача дунен 90 мехка йовзаш я мехка телата кога гIирс беча промышленноста продукци. Эгара дукхагIа чехословацки кога гIирс ийбер Советски Союз я. Духхьал Чешски Социалистически Республико хIара шера 21 миллион пар дIаккхухьийт СССР-а. Мехка цу промышленносте болх беш я эгтара кердагIйола техника. Цо торо лу синтетически материалех баь кога гIирс тIехь-тIехьагIа дукхагIа арахеца.

(Прагопресс — АПН).

Калейдоскоп

ВАРШАВА, РАДИО, МАТЫСЯКАШКА

Из адрес тIа а долаш хIара денна итташ письмош доагIа польски виъ журналисто — Матысякий дезала хьакъехьа еча передачай цIи хезача авторашa — болх беча редакцега. Укх тхьаь шера дерригаш а цхьа миллиони ах миллиони письмо денад редакцега.

Хьадагалувцарах хьахиина уж Матысякаш шоашта бовзараш, кхыметтел шоай доттагIий лоархI дукхача полякаша. Цудухьа цар чIоагIа теркалъю цу дезала вахаре хинна моллагIа а, кхыметтел лоадам боацаш йола а событи. ХIаьта вIалла дукха ха йоацаш почтальонаш цец а боахаш кхозза хIана хиннадацар аьнна дукхагIа хиннадар хьауха письмош. Бегаш мичаб — Матысякий йоI, Зоська, маьре яха кийчъеннай. «Общественность ца а соцаш» догдоаха зIамига саг юхаваьккхав. «Бакъдар аьлча, — бел автораш, — кийчъяь яьнна хина сценари сихха юха язъе йийзар тха. РадиоладувгIархошта хетар теркал ца деш мишта дутаргда?»

Польше Матысякий сов чIоагIа цIи дIахазарах каст-каста массе тайпара мероприятеши кампанеши чакхйоах цар цIерагIа. Духхьал уж бар Варшаве пенсионерий цIа хьалдара ахча гулде аьнна инициатива хьалхаяьккхараш. ХIаьта дукха ха йоацаш цар тIахьехам барах столицерча школьникаша массехк итташ тоннаш сийрда бесаш дола тишa аьшк дIаделар паччахьалкхенна Болислав Пруса памятник догIа аьнна.

Б. АЛЕКСЕЕВ,
АПН соб. корр.
г. Варшава.

БЕЛАМА... КОЛЛЕКЦИОНЕР

Бе-бе хул коллекционераш. Цхьабараша почтови маркаш гулъю, вокхар цIийлеторгий пачкаш е къаьнара къаьста ахча. ХIаьта Стефан Александрова, Габроверча счетоводо белама... коллекци гулъю. Массехк шера цо гул а даь, ше-шоай сераштa дийкъа а дийкъа вIашагIтехад 5200 анектоди 13 эзар къоанолги.

(София-пресс — АПН).

«ЛЕБЕДЕВ ГЕРАСИМ»

Иштa цIи йолаш я Калькутта театралаша чIоагIа къоабалъяь тIайийца керда спектакль. Цун турпал — XVIII бIаьшере чакхйоалаш Инде вена хиннеи укхаза вахаш 12 шу даьккхаи вола цIи хеза эрсий наькъахо. Духхьал Лебедев лоархIаш ва бенгальски театрай моттигерча драматургенеи лард еллар, калькуттски сцене бенгальски ши пьеса оттаелга вIаштIехьа а даьккха.

Е. МОРОЗОВ,
АПН соб. корр.
Калькутта.

МИТАЛЕХ ПАЙДА БУ

Англичанина Кристофор Хьюстона дукха ха яьккхай дунен тIа эгтара йоккхагIа йолча митала да волаш. «Рекордсменка» Джеронимо 581 грамм еза хиннай. Из телевизора чу гIолла хьахьийкхай, рекламаца сурташ даьхад цун... Ший рекордал тIехъяла гIортар 1976 шера ноябре вонца чакхдаьннад Джеронимона — дукха йиаь хIама халарах еннай из.

Цхьабакъда «Дунен рекордий книжка» тIара цун цIи дIайоаярца тоам бе безам хиннабац Хьюстона. БIаргадайнараша дувцачох, йоккхалга диллача цунчул дукха а тIех йола миталаш вIашагIкхетача Малхбузехьарча Африке вахав из январе.

Бакъдар аьлча, ЮПИ агентства беча хоамагIа, Хьюстона дагадаьллар-м ший тайпара экземпляр Iалашъе безам хилар хинна Iац. Дуккхача мехкашкара заказаш кхаьчад цунга, укх шера Африкера 200 эзар митал дIаяхьийта лерхI цо. Цу хоамо сахьовзадаьд зоологий маькарча англичанина гIонца «ЦIеча книжка» тIа — нагтахьа мара доацачеи дIадоалаш латтачеи хьайбай списка тIа яргйий-хьогI африкански миталаш?

(АПН).

ДИЪ ЭЗАР ШУ ДАЬННАЧУЛ ТIЕХЬАГIА

ДIалаха шу чакхдоалаш Эквадора столицана Китона йисте болх беш баьхкача гIишлонхошта цхьан ор чура массехк топпара кад корабаьб. Ужа музее а дена хьежача, гучадаьннад, цар кIезигагIа дале диъ эзар шу хилар. ГIирс хьалбеш латта район цу сахьате шоай «теркама» кIал лаьцай археологаша. Моттиг хьаоахкаш хьийга къа зехьа дайнадац: цигара корадаьд ширача замалахьа хиннача юртах юхедиса гIирсаши цунца оагIув а болаш даьгIа кашамаши.

(АПН).

КХОХКАМ КIАЬДБАРА ГIУЛАКХИ ЦУН МОАСТАГIИЙИ

ХIанз кхы цхьаькха яле тамаш я дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара проблемал чIоагIагIа наха дагайоаллаш. Из къаьгга хьахьокхаш яр ерригача континентий 115 мехкара 500 делегат тIа а волаш дукха ха йоацаш Москве хинна машар безача низий Дерригдунен форум. Форуме дакъа лаьцараша массе оагIорахьара дийцар машар чIоагIбара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара процесс кIоаргъяреи кхотаяреи лоархIамегIара дешаш.

Дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбелга тахан лоархIаме, гуччахьара белгало а хинна дIаэттад. Из Хельсинке тIайийцача ТIеххьарча акта принципехи вIаштIехьдаьхарехи йоалл, мехкашта юкъе кулгаш яздаьча договорашкареи соглашенешкареи, шин оагIорахьареи дуккхача оагIорахьареи лелаю контакташ, цхьана чакхдоаха экономически, Iилман, культурни гIулакхаш дегIаухачара хьагуш я.

Социализма мехкаша халданза къахьегарахи лоархIаме гIулакхаш чакхдахарахи, машар безача дерригача низаша хьинаре гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш вIаштIехьдаьннад кердача боккхача тIема кхерам гаьна баккха, халкъий машари кхерамзлеи чIоагIагIа хилийта. Цунах латт кхохкам кIаьдбара гIулакхах хьахинна керттердар. КIоаргга овлаш хийцад цо, цудухьа тешшаме ала йиш йолаш да — кхохкам кIаьдбара гIулакх юхаластаргдац.

Дунен арене хIанзарча хьала башхало я дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадаккхара тIа-тIа чIоагIагIа воздействи еш дола кхохкам кIаьдбара гIулакх ше а гоннахьа лира политически идеологически къовсам лоаттабу ший тайпара соа а хинна дIаэтта хилар.

Социалистически паччахьалкхенаша цIаккха а къайла кхихьа а дац, кхахьа а кхахьац кхохкам кIаьдбара гIулакхах шоаш маьрша кхолламе къахьегара, коммунизм хьалъяра аьттув болашагIа дола хьалаш вIаштIехьдахарга бода никъ лоархIаш хилар. Цхьабакъда цунах хетадала дагIац, кхохкам кIаьдбара гIулакхо цхьан оагIонна мара пайда лац аьнна. Дерригача халкъашта, социальни строяш миччa бесса яле а, ерригача паччахьалкхенашта из хиланза даргдоацаш да, хIана аьлча ракетно - ядерни замалахьа машаре дахара кхы цул ийсагIа а долаш цхьаккха хIама дац.

Кхохкам кIаьдбара гIулакхаца малхбузехьарча партнераша лаьца никъ цхьатара вIалла а бац. Капиталистически дунен политически деятелий цхьан даькъо реалистически политика лелаю, дунен арене низий соотношени хувцаялар теркалду, конфронтаци дIахо лелаярах хила тарлуш дола хIамаш теркалду. Вож малхбузехьара деятелаш, къаьстта тIема - промышленни комплексашца айхха бувзабенна бараш, «шийлача тIема» хьалаш юха тIадоаладе деза яхаш цIогIарч детташ ба.

Кхохкам кIаьдбара гIулакха моастагIаша дIадех Советски Союзацеи кхыча социалистически мехкащеи «ниэза позицера» политика лелаелга. Цар «гIожа никъ» чакхбоахилга дIадийха ца Iеш, тIема кийчо чIоагIъелга а дIадех, тешам боабарцеи моастагIал юкъе декхарцеи политически фо телхаду. Кхы кIезигагIча кхераме бац шоашта болча пайдан, националистически хьаштий духьа шоай низ ма-кхоачча чIоагIа машар чIоагIбара торонах ший, кхохкам кIаьдбара процесс ийса хиларах бола халкъий тешам, боабе гIерташ бола халкъий хьаштий «йоакхо» ераш а. Царгара арадувл кхохкам кIаьдбара гIулакх — фаьлг, мара кхы хIама дац, «халкъий фел йояяр духьа хьадагалаьца» хIама да, яха хабараш. Харц хабараш доаржаду цар, кхохкам кIаьдбелга юхаластаргдоацаш хилийтарга кхача гIерташ дац гIулакх, «тIом хиланза баргбоацача кхоачабе» гIерташ леладеш да яхаш.

Тийшача балха гIулакхашта шоай безам тIабаха лелабеш массехк лостам ба кхохкам кIаьдбара гIулакха моастагIий. Царех цаI ба хельсински соглашенеш цхьа фунехкдаь, социализма мехкаша мах бала а безаш, «Малхбузено ка ялар да» аьнна хетийта гIертар. Хьадагалувцаш дола цу тайпара хIамаш раьза хиле могаду ТIеххьарча акта тIа дIаяззъь итт принцип Советски Союзо «шийггара хьавIашагIъехка» а бокъонца нах Iехабеш а я яхаш дувцараша. Хаттар отт: паччахьалкхений суверенитет лархIар, доазонаш толхаде йиш йоацаш хилар, низ юкъе ца баккхар, сага бокъонаш лархIар, цхьана гIулакхаш леладари лоалахоцца барт тайна дахари социалистически мехкашта мара лоархIаме дац?! Кхы кIезигагIча лоархIаме доацаш дац уж кхыча паччахьалкхенашта а?

Кхохкам кIаьдбара моастагIий гIулакхашта юкъе къаьстта моттиг лу «советски кхерам» оалаш йолча тезиса еча пропагандана а. «Тайп-тайпарча гIулакхаш тIа бола Малхбузен викалаш шоайла цаI шоллагIчул тIехвала гIерт Варшавски Договора мехкаш «сихдаь» низаш Iоадеш доахк яхаш дола хабараш хьадагалувцара гIулакха. Шоаш дувцачох нах тешабар духьа юкъе тувс империалистически державай ЦРУ-и кхыча шпионски организацейи къайлагIара а кхыметтел тIехкъайлагIара а даннеш. Цур юкъе бехкаш да Малхбузен Европана духьалара Советски Союза «ТIема кхерам чIоагIлуш ба», Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладареи дешашта йола Совещании хиннaчул тIехьагIа цу континенте «кхерам кIезигбеннабац, дукхагIа хиннаб кхерам» яхаш арадоаха хабараш а.

«Советски кхерам» ба яхаш доаха бахьан антисоветчикий гIулакхашта юкъе керда хIама дац. Советски Союзах цу тайпара меттkIаьлеш дийцад из хьахиннача хьалхарча деношке а денз. Из империалистически киловзал ший хана хьагучаяьккхай В. И. Ленина. 1919 шера Советски Iаьдала толамийи халонийи хьакъехьа ше дувцача хана цо меттахьа тохаши ийсеи характеристика еннай шоай Iаьдал империалистически тIагIортамах лораде аьнна дIаэттача Россерча къахьегача адамаша лоаттабу къовсам дерригача халкъага дакъа кхоачаш бац аьнна хетийта гIийртача антисоветчикашта. Ленина цу хана яьхад, «цIеча милитаризма хьакъехьа цIогIарч детташ бола нах ба вайна; уж — цу Iовдалча хабарех шоаш теш аьнна хетийтара кеп увттаеш бола политически мошенникаш, цу тайпара доаха бехкаш аьттехьа а аьрдехьа а кхувс цар, цу гIулакха харц бахьанаш лехарaи наха бIаргашка гIум еттараи йолча шоай адвокатски говзалах пайда а эцаш» (ПСС, т. 38, оагI. 50).

Кхетадеш да, гаьнардар дикагIа бIаргагуш бола капиталистически дунен деятелаш Советски Союза оагIонгахьарча цхьа фунехкдаьча «кхерамах» ца тешаш хилар. Январе американски радиона ше интервью луш Франце президента В. Жискар д'Эстэна бIубенна «ак» аьнна жоп делар «советски агрессе» перспективо саготдой хьа аьнна шийга даьча хаттара.

Машар безача низашта бIаргагу, Советски Союз, социалистически содружества кхыдола мехкаш герзаш Iоадара духьалара дог тийша моастагIий, массане а цIендаь а герзаш дIадахара тIехьара хьинаре къовсамхой хилар. Из хувцалургйоаца позици бокъонца ше ма-ярра шаьра бакъйир американски политически обозревателa Дж. Кингсбери-Смита даьча хаттарашта КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева тийннача жопашка. Л. И. Брежнева аьлар: «Бокъонца хаьдла цIаькха а бакъде безам ба са: Советски Союз цхьаннена а кхерам тIатувсаши цхьаннех а лата кийчлуши яц. Доаца кхерамаш хьадага а лувцаш шоаш унзардаха дезац, корта болаш, конструктивно ювца еза укхаза йолаш йола проблемаши торонаши».

Кхохкам кIаьдбаро хьахулийт вай замалахьа лоархIамегIа дола дешаш беркат даргдолаш дувцара, эша хьалаш а. ХIана аьлча «кхохкам кIаьдбар,—город Тулана «Дошо Седкъа» яха медаль дIаялара хетаьйча торжественни заседане ше къамаьл деш Л. И. Брежнева белгал маьяккхара, — «из да барт вIашагIа ца кхетеи къовсам тIа долеи дешаш низаца, кхерам тIатувсарца, герзаш юкъедахарца а ца къестадеш, машара средствашца, переговорий истола хьалхашка Iо а хайша къестадар».

Кхохкам кIаьдбар — из хьадагалаьца цхьа советски хIама а нах Iехабелга а дац, из я кхоане ший тийша йола, дерригача халкъий овлангарча хьашташта ма-хеттара йола исторически процесс.

Виктор ВАСИН.
(АПН).

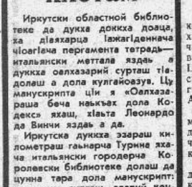
ЛЕНИНГРАД. Эзараш нах, Нева тIарча городе бахараши хьаьшийн ух Петроградски Набережне. Укхаза Нева тIа даим латтаргдолаш сийлен моттиге дIаоттадаь латт «Аврора» яха крейсер. Цу кема тIа мел дар Сийлахь-боккхача Октябра — адамлe дегIаахар овлан тIара хийца йола XX бIаьшерен керттера событе денош дагадохийташ да. — 1917 шера 25 октябре (7 ноябре) «Аврора» тIара яьннача топаша хоам баьб Зимни дворец — Времении правительства тIеххьара чIоагIалe яккха аьнна.

1956 шера крейсер тIа хьайийлай ТIема-форда Центральни музея филиал. Цун экспонаташа дувц «Аврора» сийлахьча исторех, 1917 шера Октябрьски денoех.

Сурташ тIа: 1) «Аврора» яхача крейсера тIа бовлаш латт экскурсанташ, 2) Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце дакъа лоацаш хиина Выборгски оагIорахьара болхло 1920 шера денз КПСС член М. П. Синозерский морякашта-балтицашта кема революционни тIемен традицех дувцаш ва.

М. БЛОХИНЕИ
С. СМОЛЬСКЕИ сурташ.
ТАСС фотохроника.

Цхьан кулгайоазон кхетам

Иркутски областной библиотеке да дукха доккха доаца, ха дIаяхарца IажагIденнача чIоагIача пергамента тетрадь— итальянски меттала яздаь а дуккха оалхазарий сурташ тIадолаш а дола кулгайоазув. Цу манускрипта цIи я «Оалхазараша беча наькъах дола Кодекс» яхаш, хIаьта Леонардо да Винчи яздаь а да.

Иркутска дуккха эзараш километраш гаьнарча Турине яхача итальянски городерча Королевски библиотеке долаш да цунна тара дола манускрипт: уж санна сурташ, алапий конфигурацеш, уж санна яь Iатташ, пергаментни каьхат хьекхадаь моттигаш. Уж ши кулгайоазув вIаши юхе Iодиллача эггара сийрдагIа бIарг болчоа а зе лургьяц царна юкъе йола башхало. Фуд из — мистификаци я из, е цхьанне лаьрххIа даь хIама да из? Шола даь «Кодекс» хьахилара истори ший бокъонца криминальни юхьиг йолаш хIама да...

1519 шера Леонардо да Винчи венначул тIехьагIа цун кулгойоазонаш карара кара а дувлаш, паччахьалкхений доазонел тIех а дувлаш Франце, Англе, Итале, Испане сецаш хиннад. Уж дуккхаза лечкъа а даьд, царех вIашагIтегаш брошюраш яь, тIаккха уж юха вIашагIъяьха цхьан трактата листаш вокханна дIатIалетаяь моттигаш я. ХIанз а Iилмахоша къувсаш да — масса манускрипт язъяьй гениальни итальянца яха дош. Цо дукха вахаш яьккхача хана цхьаккха цо язъяьчох хIама кепатеха яц.

1796 шера, франко-итальянски тIом болча хана, Леонардо 13 произведени, царца «Оалхазараша беча наькъах дола Кодекс» а долаш, кхыча маьхерча хIамашца цхьана Италера Наполеона дIайихьай, хIаьта шоллагIча шера профессора Вентуре Парижски къаман институте дIайовзийтай цу манускрипташ тIара физико-математически проблемаш. Вентуре Iилман разделаш тIа цхьан системагIа дIанийсъяьй уж, латински алфавита тIарча доккхийча алапашца белгал а еш, хIаьта из система хIанз а лелаеш я Леонардо да Винчи балха тохкамаш дераша.

ДIадахача бIаьшерен ткъаь иттлагIча шерашка уж кулгайоазош Французски Iилмай академе библиотеке Iомадеш хиннав итальянски историограф граф Гульельмо Либри. Хьал долаш, дийша, вокха библиофил ва аьнна цIи дIахеза волча цо лийрхIад кепа тоханза йола Леонардо дуккха произведенеш кепатеха арахеца. Из бахьан долаш библиотеке гIулакхе хиннарашта чIоагIа везавеннав из, хIаьта Либри мара цу безача маьхе долча каьхаташта духьале йоацаш саг тIаьутaш а хиннавац. Библиотека хаьхошта а дика вовзаш хиннав бийсана ха яххалца цхьаькъа лаьрххIача кабинете пергаментни тетрадаши томаши дешаш вагIа зIамига саг. Либри-м мича хиннав дикача гIулакха цхьаь хила безам болаш — дийша вола граф опыт йолаш а книжкай къиза къу а хиннав, хIаьта европейски йоккхийча книгохранилищашкара дукха изданеши кулгайоазонаши лечкъадаь а хиннав. Дуккха метташ ховши вокха Iилмахо яха цIи йолаши хилар бахьан долаш атта, гIалат ца воалаш вIаштIехьдийнад цун библиотека болхлой шийх теша а беш безача маьхера «объект» хьалаха. Опыт йолаш волча цунна дика ховш хиннад брошюрованни манускрипташта юкъера наха зуврг йоацаш малагIа листаш хьаяха йиш я. Дукха йоккха йоаца, 18 оагIув йола, хIанз «Оалхазараша беча наькъах дола Кодекс» яхар санна йовзаш йола трактат Либре бIарчча лочкъаяьй.

1848 шера мара гучадаьннадац библиотеке кулгайоазош доацилга, хIаьта даьча къоела дегабуам Либрех беш а хиннаб.

1867 шера декабре итальянски библиофил Джакомо Манцони Либре доверенни волча сагаца «Оалхазараша беча наькъах дола Кодекс» цунгара эцилга дувца волавеннав, хIаьта цхьа шу даьлча кулгайоазув хьа а йицад. 1889 шера Манцони венначул тIехьагIа цун тIехьено йохка йолаяьй цо Iоаль хинна йоккха библиотека. 1892 шера Леонардо манускрипт аукционера ийцай эрсий дошо промышленника Сабашников Федора. Цо дехарах Луврски музея хранитела Равессонеи профессора Джованни Пиуматеи цу ханарча итальянски, французски меттанерча мастераша-полиграфисташа Сабашникова заказагIа хьадаьд тамашийна хоза кийчдаь цу кепайоазон факсимильни копи.

1896 шера Сабашников Федора Иркутскерча публични библиотекана совгIата еннай «Кодекса» цхьа экземпляр, хIаьта из укхаза цу хана денз лорадеш улладу.

Николай КИТАЕВ,
Николай ЕРМАКОВ.
(АПН).

ПАТРИОТАШ-ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ КХЕБУ

ДЕШАРХОШТА—НИЙСА КХЕТАМ

Сунженски района школашка кхоанен башха-дика саг хьалххевара чIоагIгIа къахьегача хьехархой дика коллективаш дукха вIашагIкхийттай. Царех цаI — № 2 йолча Ассински юкъерча школа педагогически коллектив (директор А. Г. Костоев).

Дика уйла а яь оттаяь, коммунистически кхетам балара деша еррига разделаш шийна чулоацаш йола дешархошта кхетам балара план я школе.

Къаьстта уйла тIаяхийтай дешархошта идейно-политически интернациональнии кхетам балара дешашта, дуккха болх кхоачашбе лаьрхIад КПСС XXV съезда материалаш Iомаяра.

ХIаьта эггара лоархIаметIа дар фуд аьлча — план кхоачашъяр.

Дешара шу доладеннача юххье пионерски отрядашка сбораш яьй «Пионерски гIулакхий стартащ» яхаш. Цига тIанийцар Октябра 60 шу дизара накъабол хаш кхоачашдергдола социалистически декхараш я дешара кердача шера отрядаша бергболча балха планащ а. I-гIен III-гIен четверташ чакхйоалаш отрядашкеи дружинашкеи итогаш яьй правофланговий отряд къоастаяра.

Дешархошта шоай политически дешара система а я школе. Масала, болх беш я «Светоч» яха кружок, цун занятешка Iомаду В. И. Ленина вахари гIулакхаши. Цу кружока членаш ба 8 — 10 классий дешархой.

Болх беш я комсомоле баха пионераш кийчбеш йола 14 шу даьнарий клуб. Цу клуба кулгалду 9-ча классерча дешархочо В. Щетининас.

ХIара оршотдийнахьа политинформацеш ю 1—10 классий дешархошта, лакхерча классашкарчарна къаьстта разделаш а йолаш: «10-ча пятилетка гIирсаш», «Къонало къовсам лоаттабу», «Планета дIайхача кхуврчашкара хоамаш». 4 — 7 классашкарча дешархоша «Комсомольски правда» обзор ю, вай мехкара а доазол дехьара а лоархIамегIа йола событеш ювц. Хан-ханнахьа арадувл «Ха — событеш — нах» яха дагахьара журнал.

Дукха болх бу школе В. И. Ленина вахаргеи гIулакхашкеи хьежжа дешархошта кхетам балара. Керттерча мероприятеех цаI я ленински чтенеш. Юххьанцарча классий хьехархоша дукха болх бу бераш октябряташтен пионераштен юкъе даха кийчдеш. В. И. Ленинах дола дувцараш дешцар, беседаш ю, дешархошца цхьана альбомаши стендаши кийчъю. ХIара пионерски классе В. И. Ленинаи цун соратникаштен хетаяь пионерски сбораш хиннай.

Идейно-политически кхетам балара дукха болх бу школе комсомольски организаце. Комсомольски собранеш хиннай «Эффективностеи дикалеи пятилеткана — тха тIехдикен дикеи дешар», «Ленински хьисапе дахарг а да, дешарг а да», «ТIем тIа топ санна эш знанеш». Цу собранешка хилар школереи совхозереи коммунисташ А. Т. Костоев, Д. А. Гусейнова, В. И. Костин.

Дукха хIама ду школе КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра. Теоретически конференцеш яьй «Советски халкъа карагIдувла турпала гIулакхаш — сийлахь-воккхача Ленина идеяш практике чакхъяхар, Октябра гIулакх ше мадарра дIахо дахьар». «КПСС XXV съездо дунен революционни болама хьакъехьа, «10-ча пятилетка керттера декхараш» яхаш.

Пионерски сбораш хиннай укх темах: «Коммунисташкара хьокхам эц оаха». Ерригача классашка «КПСС XXV съезда-делегаташ» яха классин сахьаташ чакхдаьхад. Ма-дарра дувца дог доагIа са «КПСС XXV съезда делегаташ» яхача темана хетаяь 5-«а», 5-«б» классашка хиннача пионерски сборах.

Цу сборе йийха йоалайир XXV съезда делегат ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза председатель Л. П. Ясинецкая. Цул тIехьагIа пионераша съезда делегатех лаьца язъяь стихаш йийшар. «Коммунисташ, дIахьалха долле!» яха монтаж йийшар. Съезд мишта чакхъяьлар, цига дийцараш малагIа дешаш дар, КПСС XXV съезда исторически решенеш мишта кхоачашъергья дийцар Л. П. Ясинецкаяс. Башха-дика сурташ деча хиннад по ше цIайоагIаш космонавташца-съезда делегаташца къамаьл деш из ягIаш даьха.

Школо йоккха опыт Iоаяьй интернациональни кхетам балара гIулакха. Из болх урокаш тIа санна, иштта урокаш тIа боацача хана а беш ба. Дуккха шераш хьалхагIа денз болх беш я школе интернациональни доттагIала клуб. Цун декхар — кхыча мехкий нахаца, къамашца доттагIал леладе бераш Iомадар, планетерча машара тIехьара къовсамхой хьалкхебар. КИД-а болх бара хержача клуба совето ший устав оттадаьл, клуба членийи бокъонаши декхараши белгалдаьд. КИД-а эмблема, девиз, гимн хержай.

ХIара шерра-шера кердайоах, кIоаргъю, шеръю чакхйоахача мероприятей тематика, бе-бе хул уж чакхъяхара формаш. Уж да хьаьшашца вIашагIкхетараш, фестивалаш, солидарноста митингаш, заочни наькъаш дар, стендаш кийчъяр.

Интернациональни кхетам балара гIулакха боккхача лоархIаме да КИД-а членаша ГДР-ерча, Болгарерча, ЧССР-ерча, Венгрерча шоай ханнара барашца а хIаьта иштта вай мехка республикашкарча дешархошца а дIа-юха кхухьийта каьхаташ.

ДоттагIаша кхахьийта тайп-тайпара материалаш гулъяьй школе: городий сурташ, открыткаш, книжкаш, значокаш. Iалаьмате дика материал еннай Прагерча В. И. Ленина музеера.

Клуба членаша башха-дика материал гулъяьй Э. Тельмана вахарахи революционни гIулакхахи.

Дукха болх бу школе коммунистически кхетам балара деша кхьча разделашца бийза а.

А. ПЕТРЕНКО,
Сунженски района халкъа образоване отдела инспектор.

ВОДИТЕЛА ЭКЗАМЕН

ХIара шера транспортни средствашка технически хьажар боккха профилактически лоархIам болаш а авареш ца хилийтара чакхдоахача гIулакхех цаI а да. Технически хьажар — из хьадагадоххарагIа деш хIама даш, паччахьалкхен лоархIамера декхар да. Цудухьа госавтоинспекци чIоагIгIа бехктокхамеи принципиальнии гIулакх а лоархIаш кийчлу цу мероприятена. Республика Министрий Совето январе а тIехьа решени яьй автотранспортни средствашка юкъ-юкъера технически хьажараш чакхдахара хьакъехьа. Соахка а санна, паччахьалкхен организацей, учреждеией, предприятей, колхозий, совхозий доалахьарча транспортни средствашка эггара хьалхара технически хьажар 1 мартера денз 15 мае кхаччалца йолча юкъагIа хургда. Нах дIа-юха кхувлача пассажирски транспортагеи грузовой автомобилашкеи хоатташ йола шоллагIа экзамен октябре дIайола а яь чакхъяккха лаьрхIад.

Шоай доалахьа транспорт йолаш бараш 1 январера 30 июне кхаччалца чакхбоал хьажарах.

Хьажар дIадоладалале йисача ханах автобоахамашкеи кхыча транспортни организацешкеи ма-могга дукхагIа пайда эца беза еррига транспортни средстваш шера экзамена кийчъяра.

ИттлагIча пятилетка девиз—эффективности дикали Къаьстта чIоагIа из теркал а деш хьожаргба укх шера республика автопарк технически малагIча хьал тIа я. Цудухьа ремонт плана боарамагIа лелаpгйолаш хIанзэе а денз оарцагIбовла беза транспортни организацей кулгалхой.

Госавтоинспекце комплексни план оттаяьй технически хьажар чакхдаккха кийчо яра, отта а яь чIоагIъяьй хьажар чакхдаккхара графикаш. Транспортага хьажар автобоахамаш долчча, технически гIулакхаш деча станцешка, госавтоинспекце вIашагIъеxкача технически тIахьожама пункташка хургда.

Шоай карара транспортни средстваш ГАИ белгалъяьча ханашкеи моттигашкеи тIайоалаелга Iалашде декхарийла ба кулгалхой. Гражданий шоай доалахьара автомобилаши мотоциклаши хьажийта тIайоалае йиш я оттаяьча порядкагIа даьша денна доверенность долаш болча наьха. Транспортага хьожача хана хьагойта деза: технически паспорт, технически паспорта талон, хьажарах йоагIа сбор дIаенна квитанци. Шоай доалахьа автомобилаши мотоциклаши йолаш болча наха цул совгIа хьагойт шоай паспорташ, шера оттаяь паччахьалкхен еррига сбор дIаенна квитанци, водительски документаш, лорашка гIолла чакхваьнна справка. Шоай кара транспорт йолча транспортни предприятейи организацейи кулгалхой а хIаьта иштта шоай доалахьа транспортни средстваш йолаш бола къаьст-къаьста гражданаш а декхарийла ба:

технически хьажара уж кийчъяр духьа автотранспорт технически дикача хьал тIа хилийта;

автомобилий басар кердадаккха;

грузовой автомобилийи фургонийи борташта тIагIолла наькъагIа лелара Правилаш кхоачашъяра водителаши гIашлойи тIахьехаш дола йоазош де;

автомобилий кабинай наIараштa тIагIолла доалерча организацей эмблемаш язъе;

автомобилаш нийсача спидометращца, кизгаш цIендергаштца, тIехьашкахьара никъ бIаргагургболча кизгашца, радио хьалувцара еш йола новкъарленаш дIайоахача приспособленешца, юхасоцача аварийни знакашца, медицински аптечкашца, хIаьта нах дIа-юха кхувла автобусаши грузовой автомобилаши огнетушителашца Iалашъе. лочкъаяь югаргйоаца устройстваш оттае;

фарай сердал бакъахьа нийслуш хилийтара къаьстта уйла тIа а йохийташ, еррига сердала прибораш тоаяь хулга Iалашде;

паччахьалкхен номерной знакаш нийса оттаяьйий, уж малагIча хьал тIа я, сийрдайоахаш йий хьажа;

дика къоастаюлуш йола номерной знак хила еза грузовой автомобилий, прицепий, ахприцепий, автобусий кузовой тIехьашкахьарча оагIо тIа;

къаьсттача гIулакхашта лаьрхIача легковой автомобилий кузовой аьтта а аьрда а оагIошца гIолла даь йоазош хила деза бокъонца уж малагIча гIулакхашта лаьрхIа я хойташ;

прицепаши ахприцепаши тIехьа йолча массе тайпарча грузовой автомобилашта уж йовзийташ йола автопоездий знакаш латташ хила еза наькъа лелара Правилаша дIадехарашка хьежжа;

медицински служба машинашкареи, городской таксегареи дIанийккхача, 1970 шера а цул тIехьагIа а арахийцача легковой автомобилий кхерамзлен оасаш хила еза;

транспортни средствай технически паспортий VI-гIеи VII-гIеи разделаш дIаязъе.

Наьха шоай доалахьа йолча транспортага технически хьажар хул технически гIулакхаш деча станцешка, хIаьта цига, нагахьа санна дай раьза бале, эшшаш йола ремонт а ю, гIулакх а ду. ВIаштIехьа йолча транспортни средствашта оттаяьча кепара справкаш тел станце. Чурча гIулакхий горрайорганий госавтоинспекце технически гIулакхаш деча станцеша тийннача справкашка хьежжа (автомобилий дай документашкеи паччахьалкхен сбораш дIаеннача квитанцегеи хьежачул тIехьагIа), технически паспорташ тIа белгалонаш ю хьажарах чакхъялара хьакъехьа, правилашка оттаяьча тайпара талон лу. Наьха шоай доалахьрча автомобилашка технически хьажар хIара районе а чакхдоаккхаргда госавтоинспекце, хIана аьлча ваха моттиг хийцачул тIехьагIа ГАИ регистрационни отделене вахаиза варгвац технически паспорта тIа хувцамаш дайтара.

НаькъагIа лелара Правилаш тIа, лелаш йолча автомобильни транспорта технически эксплуатаци яра Правилаш тIа, арахийчача заводий инструкцеш тIа яххача тайпара технически вIаштIехьа хила еза транспортни средстваш.

1976 шера чакхдаьккхача хьажаро хьахьекхар дуккха автобоахамаш технически хьажарга дика кийченна хилар. ХIара шерра - шера технически хьажарга геттара дика кийчлу «Грознефть» объединени, ГАТП, «Сельхозавтотранс», «Красный молот», транспортни управлене Грозненски АТП, кхыяраш. Хозахета белгалдаьхадаш цига техника эггара дикагIа — 80—88 процент — кийчъеш хилар.

Халахете а, иззаморг оалалургдац унахцIено лораяра, культура, жилищно - коммунальни боахама, бытовой гIулакхаш дара министерствай автотранспортах. ХьалхагIа кхиначa хьоккамел воrIа кийчъяь яр автопарк транспортни управлене, эггара хьалха цун пассажирски автобоахамашка.

Теркам тIаозаш гIулакх да автопредприятей дуккхача кулгалхоша «Водителаш лорашка гIолла шоай ханнахьа чакхбахара хьакъехьа» даь правительственни соцамаш кхоачашца дар. Цу документашка къаьстта уйла тIайохийтар пассажираш дIа-юха кхувлаш болча водителашта медицински тIахьожам лоаттабара. Халахете а, наькъашка гIолла лелара кхерамзлена чакхйоахача лоархIамегIарча мероприятеех цаI йола из йицъяьлийтай. Масала, № 1 йолча автобусий паркеи транспортни управлене автокомбинатеи 80 водитель вар лорашка гIолла чакхвалланза. Кхы дикагIа дац гIулакх «Грознефть» объединене, «Чечингстройтранс» яхача автотранспортни объединене, магистральни продуктопроводий Грозненски управлене. Цу тайпарча гIулакххех доккхий зулам дувл.

Цу гIулакха бехке автомобилисташ хинна ца Iеш, унахцIено лораяра министерство а я. Медицински учреждеией болхлой дика хьажац царга. ТIагIоллара, хьежаб ала бахьан мара дац.

Технически хьажарга кийчлуча хана къаьстта чIоагIа уйла тIаяхийта йоагIа водителий дисциплина чIоагIъяра. шоашта тIадиллача гIулакха хьалхара цар бехктокхам лакхбара.

А. КУРИЕВ.
Нохч - ГIалгIай АССР МВД ГАИ воккхагIвола госавтоинспектор.

Кагирхошца айхха бувзам а лоаттабеш

Идеологически Iилман-просветительнии центраш а хиниа дIаэттай таханара музеяш яьна белгалдаьккхад КПСС XXV съезда материалаш тIа. ДIадахараши хIанзара гIулакхаши вIаши нийсдарца цар торо лу исторически процессаш кIоаргагIа кхетае, вай мехка хулача социально - экономически хувцамий боагIаш бола мах бе.

Советски общества истори хьахьоккхаш йолча музея лоархIам лакхбарца а Сийлахьйоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара кийчо ярца а дувзаденна музеяшка даьржад Ерригсоюзни хьажар. Цу хьажаро торо елар музеяй массови болх тоабара эшаш йола керда экспозицеш а выставкаш а вIашагIйохка.

Революционни, тIемеи къахьегамеи традицей масалашца шоай Даьхенва тешаме хургйолаш кхуаш йоагIа тIехье коммунистически кхетамца хьалкхеяра, ший беррига кхетама болх тIаберзабаьб Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музея коллективо. Къаьстта боккха теркам тIаухийтар оаха халкъий доттагIал чIоагIдара а интернациональнии атеистически кхетамца кагирхой кхебара а дешашта. Иштта КПСС XXV съезд хьаелла ха юхегIертача хана музее № 22 йолча юкъерча школа дешархой КПСС XXIV-ча съезда делегатаца Н. Г. Рыженковцеи № 32 йолча школаи № 3 йолча профтехучилищаи дешархой парте XXV-ча съезда делегатаца Е. И. Масловскаяйцеи вIашагIкхетар хилар.

Съездо болх дIаболабаьча дийнахьа №№ 3, 13 йолча школай дешархой вIашагIкхийтар Грозненски хIамаш тегача производственни объединене 1-гIча филиале хьалхалаттача болхлочунца коммунистически къахьегама ударникаца Е. А. Кравченкоца, мехкдаьтта техникума общежите «Нохч-ГIалгIайче нислагIча пятилетка шерашка» яха лекци йийшар музея болхлоша, дукха пионерски сбораш чакхъяьхар.

КПСС XXV-ча съезда хетаяь музейни материалех исторе урок йир № 15 йолча школа-интернате. Парте съезда решенеш наха дикагIа дIайовзийтара «Съездагара съездага» яхача темах кхоъ кхетама сахьат, сакъердамеча вIашагIкхетарий клуба занятеш хилар музее.

Деза денош долча хана кагирхошца тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах музея болхлоша, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи деза Ди долаш граждански тIема доакъашхочунца Н. А. Голубевца вIашагIкхетар хилар. Цига цо классови моастагIашца даь тIемаш дувцаш даьча къамаьла боккха теркам тIабахийта ладийгIар кагийча нахеи мехкарашеи.

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени гIорваьлла деятель Сергей Миронович Киров ваь 90 шу дузача дийнахьа мехкдаьтта техникума комсомольцаша вIашагIкхийтар парте ветеранаца А. Ф. Дымперца. Сергей Миронович Киров Нохч - ГIалгIайче хиларах а вай Советски Iаьдал оттадеш цо лаьцача дакъах а комсомольцашта дийцар парте ветерана.

Интернациональни бувзамаш чIоагIдарах йола дIа-юха кхухьа выставкаш а ийца Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе хиннаб музея болхлой дукха ха йоацаш. Граждански Сийлахь - боккхача Дай-мехкеи тIемий исторех, Советски Iаьдала шерашка Нохч - ГIалгIайче дегIаярах а, «Съездагара съездага» яха а лекцеш йийшар музея болхлоша болгарски болхлошта а специалисташта а.

Къаьстта боккха теркам тIабохийт музея болхлоша юрта бахача нахаца бу болх тоабара. 1976-ча шера итт эзар гаргга волча колхозхочо 2 бIаь экскурси а еш колхозхошта гIулакх даьд музея болхлоша. Иштта Йоккхача АтагIеи Шаьлеи культура ЦIеношка Даьймохк бовзара хьакъехьа йола лекторёш чакхъяьхай. ХIара бетта цу юрташка бахача наха лекцеш ешаш хул музея Iилман болхлой. «Советски Нохч-ГIалгIайче хозьялар», «Граждански тIема турпалаш», «Дын хIанзара хан», «КПСС XXV-ча съезда решенеш кхоачашъеш» — иштта я ешача лекцей темаш. Музея залашка хиннаб Гудермески, Назрановски, Малгобекски, Шалински, кхыча районий а къахьегамхой.

Грозненски гарнизона къоначa бIухошца а лоархIаме болх бу краеведчески музея Iилман болхлоша. Грозненски гарнизона тIема сийлен музейна шефство дIайолаяьй краеведчески музея коллективо. Нохч-ГIалгIай исторех йола фотоматериалаш Iалашъелга вIаштIехьа а доаккхаш бIухой тIема сийлен музейна методически гIо ду краеведчески музея Iилман болхлоша. «Хьо Эскаре вола мохк» яха стенд кийчду. Цул совгIа бIухошта тIема сийлен музее дIа-юха кхухьа Нохч-ГIалгIайчен исторех йола выставка хьекхай.

Музея чакхдоахача цу деррига гIулакхаша шеко йоацаш чIоагIбу кхувш йоагIача тIехьен Даьхенцара безам.

М. АЗИЕВ.

Николай Максимович ГИРИН

Ший 59-ча шера кхелхар дуккхача хана халача лазарах цамогаш хиина 1945 шера денз КПСС член хинна, республикански лоархIаме пенсионер хиина Николай Максимович Гирин.

Н. М. Гирин ваьв 1918 шера Ставропольски крае гIулакхерча сага дезале. 1941 шера Дона-тIарча-Ростовски машиннаькъа инженерий институт чакхъяьккхача Советски Эскаре вуг Н. М. Гирин, хIаьта Сийлахь-боккха Дай - мехка тIом чакхбаллалца тIема-технически доакъошка тайп-тайпарча командни балхаш тIа волаш гIулакх деш хул.

1946 шера Советски ЭскарегIулакх даь ваьлча г. Грозне болх беш хиннав Н. М. Гирин: «Грозненский рабочий» газета промышленно-транспортни отдела заведующи, «Грозненский нефтяник» яхача городской газета партийни вахара отдела заведующи а редактора заместитель а, Грозненски ремонтно - механически завода производственно - технически отдела начальник, Нохч-ГIалгIай совнархоза технически информацей бюро начальник волаш.

1960 шера Н. М. Гирин КПСС Нохч - ГIалгIай обкома инструкторалла чIоагIву, хIаьта 1963 шера денз 1975 шерага кхаччалца парте обкома промышленно-транспортни отдела заведующе заместитель волаш хул.

Н. М. Гирина енай ЦIеча Седкъа орден, Советски Союза йиъ медаль, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

Партийни а боахама а балхашка дIамелхьожаваьча гIулакх довзаш, принципиальни, доагIар хьадехаш хиларна цхьана нахаца эзний, гIулакхаца ше хилар хьагойтад Н. М. Гирина.

Николай Максимович Гирин, коммунист, наьха дег чу вужаш, дега тоам бе ховш вола новкъост, даим дега боча волаш латтаргва тха дегашка.

Новкъостий группа.

Газета аргIанара номер араяргья 6 марта.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. Токиора передача. 11.20 — «Вай биографи. 1933-гIа шу». 14.30 — Паустовский. «Мещерски оагIув». 15.00 — Воронежски области города Бобровска культурай Дворецa эрсий халкъа инструментий оркестра концерт. 15.30—Советски законий лардаш. «Къахьегама дисциплина». 16.00—Шахматни школе. Разряденниг класс. 16.30 — «Москвана юххе. 1976-гIа шу». Телевизионни документальни фильм. 17.35 — «Кагирхой творчество». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Деррига хар лов сона» яха киножурнал. 18.25 — Халкъа творчество телевизионни программай «СелаIад» яха дунен халкъашта юкъера шоллагIа фестиваль. Германски Демократически Республика. 19.00 — Миллионий ленински университет. «Гражданственность» йолаш нах кхебар къахьегама коллектива лоархIамера декхар да». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва КПСС Центральни Комитета член, КПСС Липецки обкома хьалхара секретарь Павлов. 19.30 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Шоай лоIамагIа йола программа. Токиора передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Музыкальни вахар» яха телевизионни журнал. 22.35 — «БIаьстантара денз юха бIаьстанга кхаччалца Алтайски заповедник» яха телевизионни документальни фильм. Йистедаьлча — кердадара.

II ПРОГРАММА

18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала. 18.50 — «Кагирхой а атеизм а». Пропагандиста Магомадова выступлени. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Цхьан дезала юкъе. Вай доттагIал чIоагIлуш да. Ермоловски ДОКа коллектива хьакъехьа (гIалгIай меттала). 19.30 — ЗIамига бераш. шоана. 19.40 — Ялат дIадувш латт. Шелковской района боахамашка. 19.55 — «Искусства дунен тIа». Нохч-ГIалгIай художникий мастерскешка (нохчий меттала).

4 март.

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадаарш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Шоай лоIамагIа йола программа. Токиора передача. 11.00 — Миллионий ленински университет. 11.30 — «Фанфара дотто оазаш» яха телевизионни музыкальни фильм. 14.25 — Мехка телевизионни студей документальни фильмай программа. 15.00 — Iилманхочоа дош да». Биологически Iилмай доктора, СССР Iилмай Академе фотосинтеза института директора Евстигнеева выступлени. 15.15 — «Бек-Кар гIайрен къайле» яха берашта дола фильм. Чехословаки. 16.15 — Жиганов. ШоллагIа симфони. ДIалохк Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои симфонически оркестро. 17.00 — «Iилма. Техника. Прогресс». 17.30 — Объектив. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Гучадаланза дола ахка» яхача Федина романах дола художественни фильм. 19.50 — Сен-Санс-Изаи. Вальса формах йола этюд. 20.00 — «Вай биографи. 1934-гIа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. Спортивни хахкараш. Шоай лоIамагIйола программа. Токиора передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.20 — Мультфильм. 18.30 — «Юртара вахар» яха тележурнал (нохчий меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизарга Боккхача наькъа этапаш. Нохч-ГIалгIайчу коллективизаци яр. 19.35 — Документальни фильм. 19.55 — Йоазанхоща вIашагIкхетар (гIалгIай меттала). 20.20 — СССР вежарий республикай денош. Марийски АССР. Передача йистеяьлча — хоамаш, реклама.

ФУТБОЛ

1-ча марте Украински ССР Мукачево яхача городе яхай грозненски «Терек», Цига цо кийчо ергья СССР чемпионата.

Цига доаккхаргдолча денношка лакхерча а хьалхарча а лига командашца ловзаргья «Терек».

ХIаьта 27-ча марте Грозне из ловзаргья Пермь городерча СССР кубок яккхара лаьрхIа «Звезда» яхача командаца.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике — 3+2, Грозне 0 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный. Ленина. 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редакторь — 3-44-96; редактора чам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05053. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского 92. Заказ № 1802.